

Grip

Rekenkamercommissie
Voerendaal

Van Verzuchting naar Versterking!

Colofon

Lieve Schouterden,
Voorzitter en enig lid Rekenkamercommissie Voerendaal

Juni 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Aanbieding aan de raad	4
2. Inleiding	6
2.1 Aanleiding onderzoek	6
2.2 Leeswijzer	7
2.3 Procesverantwoording onderzoek.....	8
3. Vraagstelling	9
3.1 Onderzoeksvraag.....	9
3.2 Centrale vraagstelling.....	9
4. Aanbevelingen over instrumenten voor de raad	10
4.1 Formele instrumenten	10
4.2 Informele instrumenten	13
4.3 Aanbevelingen over inzet informele instrumenten	13
5. Normenkader	19
5.1 Gemeentewet.....	19
5.2 Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	20
5.3 Nieuwe wettelijke ontwikkelingen op méér grip in zicht	20
5.4 Besluit Begroting en Verantwoording (BVV) 2016, Notitie VP.....	21
5.5 Algemene wet Bestuursrecht	22
5.6 Begroting 2019 – Jaarrekening 2018.....	22
6. De Nota Verbonden Partijen 2012	24
7. De Notitie Sturing en Control 2013	25
8. Zo doen wij dat in Parkstad (ZdwdiP)	27
8.1 Aanleiding.....	27
8.2 Structuur ZdwdiP.....	28
8.3 Bestuurlijke aandacht.....	28
8.4 Verbreding taakopdracht ZdwdiP	28
8.5 Invoering adoptiemodel GR-en in Parkstad Limburg	29
8.6 Inzicht.....	30
8.7 Samenwerking met Noord- en Midden-Limburg	30
9. Bestuurlijke reactie van het college van B&W	31
10. Literatuurlijst	34
11. Verbonden Partijen (jaarrekening 2018)	35
11.1 Gemeenschappelijke regelingen	35
11.2 Deelnemingen.....	47

1. Aanbieding aan de raad

Hierbij reikt de Rekenkamercommissie Voerendaal het onderzoeksrapport over verbonden partijen *'Van Verzuchting naar Versterking!'* aan.

De rekenkamercommissie beoogt met dit onderzoek vooral 'out of the box' te denken en de raad aanbevelingen geven om, daar waar gewenst, toch meer invloed uit te oefenen op de beleidskaders van en financiële bijdragen aan verbonden partijen.

Het is niet de bedoeling van de rekenkamercommissie de raad te adviseren om 'anders dan de nota Verbonden Partijen' te gaan werken maar zeker wel om handreikingen te bieden mocht de raad het noodzakelijk achten bij te sturen of afspraken en/of beleid te herkaderen.

Uitgebreid aandacht gaat naar de ontwikkelingen in Parkstad-breed verband "Zo doen wij dat in Parkstad". Hiermee is nader koers bepaald voor het versterken van de grip en sturing op verbonden partijen, met name gemeenschappelijke regelingen.

Met deze handreikingen, suggesties en aanbevelingen over de ontwikkeling en invoering van informele instrumenten wordt de raad nog nadrukkelijker in positie gesteld om zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taak uit te voeren en daarmee ook de verbonden verantwoordelijkheden op te nemen.

De praktische toepasbaarheid van de (25) aanbevelingen in dit rapport zal een (meerjarig) proces vormen binnen ambities enerzijds en (on)mogelijkheden van de raad anderzijds. De rekenkamercommissie is zich terdege bewust van de veelheid aan voorstellen. Daarom geeft de rekenkamercommissie een top 3 van de in haar ogen meest krachtige aanbevelingen om nadrukkelijk effect te sorteren.

Top 3 aanbevelingen

Het ondersteunen van en meedoen aan het project "Zo doen wij dat in Parkstad" (ZdwdiP) wil de Rekenkamer als allereerste aanbevelen. In dit project wordt intensief gewerkt aan een betere relatie met en betere en vroegtijdige informatie over de verbonden partijen. Anders gezegd, dit initiatief zorgt ervoor dat raden dadelijk van een meer statische positie terecht komen in een meer dynamische positie.

Draag het college op om hier actief aan deel te nemen, hieraan tijd en prioriteit te laten geven door de accountmanagers die met verbonden partijen aan de slag zijn, en laat ze deskundigheid verwerven om goed doordachte contracten op te stellen, frequente contacten te onderhouden, de financiën en prestaties terdege te beoordelen, vertrouwen op te bouwen om uiteindelijk werkelijk te kunnen sturen, adviseren en controleren.

Overweeg in een volgend stadium van het project ZdwdiP een nota Verbonden Partijen Parkstad-breed op te stellen. Gewenste differentiatie (couleur locale) kan geborgd worden door specifieke zaken onder te brengen bij de (beleids)programma's in de programmabegroting van de individuele gemeenten.

*Gezien het grote (financiële) belang schuift de rekenkamercommissie als tweede de aanbeveling naar voren om een **raadscmissie Verbonden Partijen** te formeren die zich exclusief buigt over alle aspecten (regeling, inhoudelijke aspecten, doelstellingen, prestaties, gemaakte afspraken, financiën, stemrecht, kostenverdeelsleutel) van alle verbonden partijen. Let daarbij op dat de rol van de raad ingevuld wordt op een manier die past bij het type samenwerking.*

*Als derde in de top 3 beveelt de rekenkamercommissie aan om **verplicht periodiek** (om de 4 jaar?) een 'expert' in te huren die voor de eigen raad of voor meerdere raden binnen Parkstad of voor de gehele regio Limburg een **verbonden partij evalueert en volledig uitpluist** en de vinger legt op (financiële) risico's, verbetermogelijkheden, valkuilen, (niet) nakomen van afspraken, actualiteit van (de voorwaarden van) het instellingsbesluit, afgegeven mandateringen, kostenverdeelsleutel, good practices enz.*

Debatteer dan over en evalueer de (on)mogelijkheden en noodzakelijkheden en neem besluiten over aanpassingen, aanvullingen, bijgestelde voorwaarden en zo nodig opheffen of uittreden.

Om het onderzoek te verrijken is gevraagd aan drie directeuren van vijf grote verbonden partijen namelijk RUD Zuid-Limburg, Veiligheidsregio en GGD, WOZL en WSP Parkstad, welke aanbeveling zij richting gemeenteraad willen meegeven.

De drie meest opvallende aanbevelingen zijn: *Organiseer nabijheid met de GR, versterk de dialoog met het college vervang gevoel/emotie door feiten en ontleen daaraan vertrouwen.*

Het college van B&W stelt in haar uitgebreide bestuurlijke reactie dat het rapport en de aanbevelingen veel (h)erkenning oproept en toegevoegde waarde oplevert. Tevens wordt onderschreven dat de veelomvattende aanbevelingen prioritering en temporisering vragen om ze gedegen te vertalen naar andere werkwijzen.

Een waardevolle kijk geeft het college op de aanbevelingen van de directeuren van vijf verbonden partijen, namelijk dat de afwegingen binnen het brede perspectief van de opdrachtgevers kunnen leiden tot andere richtingen en besluiten dan de sectorale doelstellingen van de verbonden partijen.

Van harte en oprecht vertrouwt de rekenkamercommissie erop dat de raad met dit onderzoek komt van verzuchting naar versterking in zijn complexe verantwoordelijkheid binnen verbonden partijen.

Lieve Schousterden
Voorzitter Rekenkamercommissie Voerendaal

2. Inleiding

2.1 Aanleiding onderzoek

Op 24 mei 2012 heeft de raad van Voerendaal de (laatste) Nota Verbonden Partijen 2012 vastgesteld. In deze nota zijn de afwegingskaders voor het al dan niet deelnemen aan verbonden partijen en de gemeentelijke regiefunctie uitgebreid belicht. Het onderzoeksrapport van de rekenkamercommissiecommissie Parkstad Limburg werd gelijktijdig 'ter kennisname' aangeboden. Op 8 november 2012 is via een motie door de raad de wens uitgesproken om meer te sturen en 'in control' te zijn bij de verbonden partijen. Op 26 september 2013 heeft de raad de Notitie Sturing en Control vastgesteld.

Inmiddels voelt de gemeente(raad) Voerendaal enorme druk. Financieel gezien is het zo dat de bijdragen aan de verbonden partijen ruim één derde van de begroting beslaan. Middelen waar nog weinig sturing aan gegeven kan worden, zo wordt ervaren door raadsleden.

Recentelijk, tijdens de themabijeenkomst van 11 april 2019, is een uitgebreide presentatie gegeven over verbonden partijen met focus op de GR'en. Belicht werden de 'facts' en de ontwikkelingen waaronder de wijzigingen in kostenverdeelsleutels, de trends, de invloed en sturing en de rollen van de raad en college.

Ook werd het traject 'Zo doen wij dat in Parkstad' (ZdwdiP) dat sinds 2016 werd ingezet en het huidige implementatieplan ZdwdiP gepresenteerd. Door coördinatie wil men binnen Parkstad bereiken dat er versterking, adequate(re) afstemming en betere voorbereiding en vertegenwoordiging in periodieke overleggen met directies GR'en plaatsvindt.

Medio mei 2019 geeft het college van B&W te kennen het oneens te zijn met de verhoogde bijdrage begroting 2020 aan de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en er zal een negatieve zienswijze worden ingediend. Door wijziging van de kostenverdeelsleutel krijgt Voerendaal een kostenverhoging van maar liefst 40% voor de kiezen, terwijl voor Voerendaal op geen enkele wijze de dienstverlening verbeterd wordt en Voerendaal zich ernstige zorgen maakt over de financiële en organisatorische ontwikkelingen binnen bijvoorbeeld de brandweer.

De Rekenkamercommissie Voerendaal neemt de handschoen op en zal trachten met dit onderzoek tot handreikingen en aanbevelingen te komen die de gemeenteraad brengt van verzuchting naar versterking van verbonden verantwoordelijkheden!

Gemeenschappelijke Regelingen (GR'en) lenen zich uitstekend om meer grip op te krijgen, zelfs deze waaraan verplicht dient deelgenomen te worden.

De rekenkamercommissie wil vooral 'out of the box' denken en de raad aanbevelingen geven om toch, daar waar gewenst, meer invloed uit te oefenen op de beleidskaders van en financiële bijdragen aan verbonden partijen. Het is niet de bedoeling van de rekenkamercommissie de raad te adviseren om 'anders dan de nota Verbonden Partijen' te gaan werken maar zeker wel om handreikingen te bieden mocht de raad het noodzakelijk achten bij te sturen of afspraken of beleid te herkaderen. Met deze handreikingen, suggesties en aanbevelingen wordt de raad nog nadrukkelijker in positie gesteld om zijn kaderstellende en controlerende taak uit te voeren en daarmee ook de verbonden verantwoordelijkheid op te nemen.

2.2 Leeswijzer

In **hoofdstuk 3** wordt de onderzoeksvraag en de centrale vraagstelling geformuleerd.

In dit rapport gaat de rekenkamercommissie dus in op kansen en mogelijkheden ter verbetering van de sturing op verbonden partijen, met name de samenwerkingen (GR'en). Er worden geen verbonden partijen zelf onderzocht. Wel doet de rekenkamercommissie dit jaar mee aan drie regionale onderzoeken naar de verbonden partijen BsGW, Omnibuzz en RUD Zuid-Limburg. Hiervan ontvangt de raad aparte rapporten.

De verzameling aan ideeën, handreikingen en aanbevelingen over in te zetten formele en informele instrumenten zijn beschreven in **hoofdstuk 4**. Het zijn creatieve mogelijkheden en aanbevelingen waarover de raad zelf kan beschikken of door de organisatie kan laten uitvoeren. Het palet aan ideeën heeft als beoogd doel dat de mindset van de raad (en organisatie) wordt verbreed waarbij de raad actiever aan de slag kan gaan met verbonden partijen in plaats van passief te verzuchten dat er geen invloed meer mogelijk zou zijn op de vele verbonden partijen.

Om het onderzoek te verrijken is gevraagd aan drie directeuren van vijf grote verbonden partijen namelijk RUD Zuid-Limburg, Veiligheidsregio en WOZL welke aanbeveling zij richting raden willen meegeven om hun positie te versterken. Deze aanbevelingen zijn eveneens toegevoegd aan hoofdstuk 4.

Voor verdere verdieping wordt in **hoofdstuk 5** inzicht gegeven in de (wettelijke) kaders die er zijn rondom verbonden partijen en met name die vallen onder de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Eveneens wordt hier alvast aandacht geschonken aan de te verwachten wetswijziging Wgr op basis van de -in opdracht van de minister- uitgevoerde onderzoeken.

Het rapport geeft in **hoofdstuk 6** een korte samenvatting van de Voerendaalse nota Verbonden Partijen 2012. De Notitie Sturing en Control van Verbonden Partijen die in 2013 hierop volgde, wordt belicht in **hoofdstuk 7**.

Uitgebreid aandacht gaat naar de ontwikkelingen in Parkstad-breed verband "Zo doen wij dat in Parkstad" (ZdwdiP). Hiermee is nader koers bepaald voor het versterken van de grip en sturing op verbonden partijen, met name gemeenschappelijke regelingen.

De toelichting over "Zo doen wij dat in Parkstad" is opgenomen in **hoofdstuk 8**.

De reactie van het college van B&W op dit onderzoek is opgenomen in **hoofdstuk 9**.

Om de leesbaarheid van het rapport te vergroten worden verwijzingen naar wetsartikelen, jurisprudentie, literatuur en materiaal uit landelijke onderzoeken zoveel mogelijk vermeden. In **hoofdstuk 10** is een literatuurlijst opgenomen waaruit informatie voor dit onderzoeksrapport geput werd.

Overzichten van de verbonden partijen Voerendaal zijn opgenomen in **hoofdstuk 11**.

2.3 Procesverantwoording onderzoek

In het presidium van 15 januari is de keuze gemaakt om het onderwerp Verbonden Partijen te onderzoeken. Omdat dit onderzoek eerder een creatieve zoektocht intendeert is de weg er naartoe voor een keer niet in een strakke onderzoeksopzet gegoten.

In februari en maart 2019 heeft de rekenkamercommissie diverse acties ondernomen, te weten het uitnodigen van collega-rekenkamercommissie(commissie)s in Parkstadverband en het opzoeken van de informatie over de Voerendaalse Verbonden Partijen, is de oriëntatie uitgevoerd over de stand van zaken in het ambtelijk project in Parkstadverband te weten "Zo Doen Wij Dat In Parkstad" (ZdwdiP), is landelijk literatuuronderzoek uitgevoerd naar wetgeving, reeds uitgevoerde onderzoeken, instrumenten en werkwijzen om tot meer grip te komen en last but not least is gestudeerd op de handreikingen van instrumenten en aanbevelingen om meer grip te houden.

Ook heeft de rekenkamercommissie zich in deze periode aangesloten bij (inhoudelijke) regionale onderzoeken van 3 verbonden partijen te weten BsGW, Omnibuzz en RUD Zuid-Limburg. Deze onderzoeken lopen nog door tot in het najaar van 2019. Hierover ontvangt de raad aparte rapporten.

Het verzamelen van alle relevante informatie heeft plaatsgevonden in de maand april en het uitwerken van het onderzoeksmateriaal heeft plaatsgevonden in de maand mei 2019.

Op 29 mei, is gesproken met de gemeentesecretaris en de bestuursadviseur, en is nagevraagd of de hoofdstukken over de Voerendaalse Nota Verbonden Partijen 2012, de Sturingsnotitie 2013 en "Zo doen wij dat in Parkstad" correct zijn weergegeven.

Om het onderzoek te verrijken is op 20 en 21 juni gevraagd aan drie directeuren van vijf grote verbonden partijen namelijk RUD Zuid-Limburg, Veiligheidsregio en GGD, WOZL en WSP Parkstad, welke aanbeveling zij richting gemeenteraad willen meegeven.

Aansluitend is op 23 juni het onderzoeksrapport naar het college verstuurd ter bestuurlijke hoor en wederhoor. De bestuurlijke reactie van het college is ontvangen op 5 juli.

Op 7 juli 2019 is het definitief rapport naar de griffier verzonden om, vergezeld van een raadsvoorstel, op de agenda's te plaatsen van de raadscommissie Samenleving van 12 september 2019 (technische vragen) en de gemeenteraad van 26 september 2019 (debat).

3. Vraagstelling

3.1 Onderzoeksvraag

Maatschappelijke opgaven zijn de laatste jaren fors toegenomen. Dit heeft geresulteerd in een proces van schaalvergroting en professionalisering. Milieuvergunningen worden verleend door Regionale Uitvoeringsdiensten, (brand)veiligheid wordt bewaakt door Veiligheidsregio's, de Participatiewet wordt uitgevoerd door regionale werkbedrijven enz. De bestaande kaders en formele instrumenten bieden onvoldoende mogelijkheden voor de democratische controle door de raadsleden bij verlengd lokaal bestuur. Raadsleden en inwoners ervaren daardoor (soms letterlijk) grotere afstand tot de lokale democratie. Zeker ook als raadsleden die hen vertegenwoordigen niet goed in positie worden gezet om sturing te geven aan de uitvoerende taak die is ondergebracht in de op afstand staande samenwerkingsverbanden. Deze ontwikkeling van intergemeentelijke samenwerking roept vragen op over de legitimiteit van het bestuur. Kunnen gemeenteraden hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol nog wel waar maken? Kunnen raden hun colleges die in de besturen van gemeenschappelijke regelingen zitting hebben, nog wel aanspreken?

De samenwerkingen worden vervat in verbonden partijen, rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan het hebben van een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente gelden ter beschikking heeft gesteld om gemeentelijke taken uit te laten voeren.

De sturing en controle door de raad vindt in principe op dezelfde wijze plaats als wanneer de taak door het eigen college zou worden uitgevoerd of worden uitbesteed. Maar in tegenstelling tot een eigen organisatie waar de gemeente maximale invloed heeft, verliest de raad toch een stuk controle. Het is de taak van het college (geworden) zicht en grip te houden op de verlegde taakuitvoering (doelbereiking, kwaliteit, prestaties, kosten, risicobeheersing) bij de verbonden partijen. Hoe krijgen raden hier meer zicht en grip op?

Dit heeft dus een effect op de democratische legitimatie van het verlengde openbaar bestuur, dat gevoel wordt ook door de raadsleden ervaren. Dat er *minder directe invloed* door één gemeenteraad bestaat, is zo zeker als tweemaal twee vier is. Er wordt immers samengewerkt en de zeggenschap wordt gedeeld. Besluiten komen nu tot stand door de gezamenlijke gemeenteraden, veelal een compromis tussen het lokaal en samenwerkend belang. De formele instrumenten hiertoe zijn genoegzaam bekend. Sturing met informele instrumenten, dat is waarnaar gezocht wordt in dit onderzoek.

3.2 Centrale vraagstelling

De rekenkamercommissie redigeert uit de onderzoeksvraag de centrale vraagstelling:

“Welke informele instrumenten kunnen raadsleden meer grip en sturing geven op beleid en kwaliteit en de gemeentelijke middelen bij verbonden partijen, in het bijzonder Gemeenschappelijke Regelingen?”

4. Aanbevelingen over instrumenten voor de raad

4.1 Formele instrumenten

Formele instrumenten zijn instrumenten die bij wet geregeld zijn en waarmee een gemeenteraad juridisch bindende besluiten kan nemen. Bij de kaderstelling zijn dat o.a. verordeningen, plannen, begroting. Bij de controle zijn dat goedkeuringsrechten, vetorechten, inlichtingenrecht, vragenrecht.

4.1.1 Kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad stelt bestuurlijke kaders vast door middel van de kadernota en de begroting. De gemeenteraad vergadert in beginsel in openbaarheid. Dat is een belangrijke voorwaarde voor het democratisch functioneren. Dit geldt dus ook voor publiekrechtelijke verbonden partijen (GR'en). De vergaderingen van het AB zijn openbaar (verplichte openbare kennisgeving van tijd en plaats) en raadsleden kunnen aanwezig zijn om zelf uit de eerste hand kennis te nemen van de standpunten van de deelnemers, de voorliggende keuzes, de besluitvorming en de stukken die daaraan ten grondslag liggen. Daarnaast kan men het openbaar verslag consulteren. Transparantie kan ook worden gecreëerd door inzicht te bieden in de wijze waarop een besluit tot stand komt, wie daarbij betrokken is geweest en wat de afwegingen zijn geweest. De raad kan hier steeds naar vragen.

De raad controleert de verbonden partijen op de afgesproken taakuitvoering binnen de gestelde kaders én controleert of het college dit goed bewaakt en waar nodig bijstuurt. Hierbij is het van belang om te bewaken dat de doelstellingen van de verbonden partij (nog steeds) correspondeert met die van de gemeente. Daarbij kan de raad bekijken of er aanleiding is om de sturing op of de deelname aan een verbonden partij te wijzigen of zelfs te beëindigen.

4.1.2 Vertegenwoordiging en afleggen van verantwoording aan de raad

In onderstaand schema worden de verschillen op het gebied van vertegenwoordiging en verantwoording tussen publiek- en privaatrechtelijk verbonden partijen weergegeven:

Verbonden Partijen	Publiekrechtelijk	Privaatrechtelijk
Vertegenwoordiging	Een collegelid is gemeentelijk vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB benoemt het Dagelijks Bestuur (DB).	Een collegelid is gemeentelijk vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) of Algemene Ledenvergadering (ALV).
Verantwoording	Instrumenten die de gemeente(raad) heeft: <ul style="list-style-type: none"> • Inlichtingenplicht; • Verantwoordingsplicht; • Ontslag/terugroepen gemeentelijk vertegenwoordiger.	Bestuurders dienen het belang van de onderneming en leggen verantwoording af aan de AVA/ALV.

Verantwoordingslijn	<ul style="list-style-type: none"> • Leden van het DB zijn verantwoording verschuldigd aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling. • Leden van het AB zijn verantwoording verschuldigd aan de gemeenteraad. • Leden van het AB van een collegeregeling zijn zowel verantwoording verschuldigd aan het college als de gemeenteraad. 	<ul style="list-style-type: none"> • De door het college benoemde gemeentelijk vertegenwoordiger in de AVA/ALV legt verantwoording af aan het college en de gemeenteraad. • Leden van de Raad van Commissarissen/Raad van Toezicht leggen verantwoording af aan de AVA. • Er is een scheiding tussen opdrachtgever en aandeelhouder.
Begroting en Jaarstukken	<ul style="list-style-type: none"> • De begroting wordt eerst vastgesteld nadat de gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken. • De jaarrekening wordt ter informatie aan de gemeenteraad gezonden. 	<ul style="list-style-type: none"> • In de AVA/ALV worden de jaarstukken vastgesteld. • Verantwoording over de realisatie van de beoogde doelstellingen vindt plaats via deze jaarstukken.

Een samenwerkingsverband heeft in beginsel geen eigen bevoegdheden anders dan intern gericht en het budgetrecht. Bevoegdheden worden door de deelnemers gegeven middels delegatie of mandaat. De gemeentelijke bevoegdheden op basis waarvan de organisatie handelt, worden door de deelnemende partijen op- of overgedragen aan het AB. Daarmee is het AB ook verantwoordelijk voor wat met deze bevoegdheden wordt gedaan, althans voor zover het om delegatie (overdracht) gaat. Bij mandaat blijft het mandaterende orgaan (vaak het college of de burgemeester) verantwoordelijk.

Het type regeling (collegeregeling, gemengde regeling) bepaalt de samenstelling van het AB. Omdat het AB bepaalt, is het van groot belang wat de samenstelling is van het algemeen bestuur en wat de regels zijn ten aanzien van besluitvorming.

Als alleen collegebevoegdheden overgedragen worden, kunnen alleen door het college aangewezen collegeleden in het AB zitten.

Als ook raadsbevoegdheden worden overgedragen, kunnen dit raadsleden zijn (maar ook mogen het ook alleen collegeleden zijn). Deze raadsleden zitten daar dan als bestuurders en niet als vertegenwoordigers van de raad.

Het DB wordt gekozen door en uit de leden van het AB. Het DB is verantwoordelijk voor de uitvoering van besluiten van het AB. Het DB legt verantwoording af aan het AB en dus niet aan de raad van de eigen gemeente. Het AB legt, als hoogste orgaan, formeel aan niemand verantwoording af. De afzonderlijke leden van het AB doen dit echter wel individueel aan hun gemeente.

Bij een gemengde regeling (met raadsbevoegdheden) legt het lid verantwoording af over het door hem gevoerde bestuur aan zijn gemeenteraad.

Bij een collegeregeling legt het lid verantwoording af aan zijn college. Het college legt op zijn beurt verantwoording af aan de gemeenteraad. Bij een collegeregeling geldt daarnaast

een individuele verantwoordelijkheid van het lid jegens zijn raad. Let wel dat een bestuurder formeel door de raad ter verantwoording kan worden geroepen, terwijl deze materieel niet (in zijn eentje) verantwoordelijk is voor de resultaten van de samenwerking.

De raad heeft dus altijd (direct of indirect) een verantwoordelijkheidsrelatie met het lid in het AB. Daarbij kan de raad alle politieke middelen inzetten die hij heeft. Hier zit de crux voor grip op samenwerking.

4.1.3 Financiële verplichting van de gemeenteraad

Zoals gezegd hebben samenwerkingsverbanden wel een eigen budgetrecht. Het AB stelt de begroting vast, met daarop de gemeentelijke bijdrage. De gemeentebesturen moeten vervolgens -wettelijk verplicht- meewerken aan dit besluit van het AB. Hierdoor moet de gemeenteraad deze uitgave verplicht opnemen in de gemeentebegroting.

Om de invloed van de gemeenteraden nog enigszins te laten gelden, moet een AB eerst de gemeenteraden in de gelegenheid stellen hun zienswijze kenbaar te maken, een zienswijze die overigens niet bindend is, alvorens het AB de begroting kan vaststellen.

4.1.4 Rechten van de gemeenteraad

De controle door de gemeenteraad in zijn geheel richt zich met name op het eigen lid in een AB, waarbij de raadsmeerderheid beslist indien het eigen lid in een AB ter verantwoording wordt geroepen of -bij gebrek aan vertrouwen- wordt ontslaan.

Het inlichtingenrecht komt toe aan de gemeenteraad als geheel én als individueel raadslid, dus toestemming van de raadsmeerderheid is niet nodig. De raad wordt wel als geheel ingelicht over de individueel gestelde vraag/vragen.

Zoals gezegd heeft de raad ook het formeel recht zienswijzen te geven bij de begrotingen waarbij de zienswijzen zelf helaas niet bindend zijn voor het AB (zie daarom de handreiking onder informele instrumenten).

4.1.5 Instellen van adviescommissies en bestuurscommissies

Binnen een openbaar lichaam kan door het AB een advies- of bestuurscommissie worden ingesteld. De samenstelling van deze commissies is vormvrij.

Bij een *adviescommissie* kan het gaan om advisering met het oog op bepaalde belangen en advisering of op een bepaald deel van het grondgebied van het openbaar lichaam.

Een *bestuurscommissie* kan worden ingesteld met het oog op de behartiging van bepaalde belangen. Daarbij geldt wel dat het instellen van territoriale bestuurscommissies is uitgesloten. Dat betekent dat een bestuurscommissie niet ingesteld kan worden voor de behartiging van de belangen van een bepaalde subregio.

In tegenstelling tot een adviescommissie kan een bestuurscommissie enkel worden ingesteld als de gemeenschappelijke regeling in die mogelijkheid voorziet. Hierover moeten de deelnemers bij het aangaan of wijzigen van de regeling dus expliciet afspraken maken. Ook moeten de raden hun wensen en bedenkingen ten aanzien van instelling van de bestuurscommissie naar voren kunnen brengen. De reden hiervoor is dat de bestuurscommissie een 'zwaarder' orgaan is dan een adviescommissie. Het AB kan namelijk bevoegdheden overdragen aan een bestuurscommissie. Wel houdt het AB formeel gezien het laatste woord: besluiten van een bestuurscommissie kunnen door het AB worden vernietigd.

4.2 Informele instrumenten

Naast de formele instrumenten bestaat er de mogelijkheid om informele instrumenten te ontwikkelen, die mogelijk uitkomst kunnen bieden waar het gaat om de versterking van de positie van de gemeenteraad in samenwerkingsverbanden. Immers, formeel kan alles op orde zijn, er is voor de raad winst te behalen als verdere instrumenten ontwikkeld worden om meer inzicht te verkrijgen op wat verbonden partijen (precies zouden moeten) doen en welke keuzes zouden kunnen gemaakt worden.

Informele instrumenten kunnen worden gebruikt om de rol, de democratische sturing en controle én de positie van de raad te versterken. Er moet wel worden gewaakt over de effectiviteit ervan; deze informele instrumenten mogen niet (te) vertragend of frustrerend werken. Versterking van de positie van de gemeenteraden moet dus worden afgezet tegen effectieve en efficiënte regionale samenwerking, waarbij tussen beide aspecten een goede balans en wisselwerking moet worden gevonden.

De raad kan zich bij informele instrumenten pro-actiever opstellen, waarmee voorkomen wordt dat ze alleen achteraf 'mogen tekenen bij het kruisje'. Let op, de raad heeft ook het recht om zich op afstand te stellen en de sturing van de GR aan het college over te laten. Door de (plicht van) informatieverstrekking aan de raad, kan de raad die eigen afweging maken.

De gemeente Voerendaal heeft in de Notitie Sturing en Control 2013 reeds een 9-tal informele verbeterinstrumenten ingevoerd, zie hoofdstuk 7 pagina 24.

Daarvan worden enkele hieronder nogmaals opgevoerd, om het belang van deze informele instrumenten opnieuw onder de aandacht te brengen.

4.3 Aanbevelingen over inzet informele instrumenten

4.3.1 Top 3 aanbevelingen

Het ondersteunen van en meedoen aan het project "Zo doen wij dat in Parkstad" (ZdwdiP) wil de Rekenkamer als allereerste aanbevelen. In dit project wordt intensief gewerkt aan een betere relatie met en betere en vroegtijdige informatie over de verbonden partijen. Anders gezegd, dit initiatief zorgt ervoor dat raden dadelijk van een meer statische positie terecht komen in een meer dynamische positie.

Draag het college op om hier actief aan deel te nemen, hieraan tijd en prioriteit te laten geven door de accountmanagers die met verbonden partijen aan de slag zijn, en laat ze deskundigheid verwerven om goed doordachte contracten op te stellen, frequente contacten te onderhouden, de financiën en prestaties terdege te beoordelen, vertrouwen op te bouwen om uiteindelijk werkelijk te kunnen sturen, adviseren en controleren.

Overweeg in een volgend stadium van het project ZdwdiP een nota Verbonden Partijen Parkstad-breed op te stellen. Gewenste differentiatie (couleur locale) kan geborgd worden door specifieke zaken onder te brengen bij de (beleids)programma's in de programmabegroting van de individuele gemeenten.

*Gezien het grote (financiële) belang schuift de rekenkamercommissie als tweede de aanbeveling naar voren om een **raadscommissie Verbonden Partijen** te formeren die zich exclusief buigt over alle aspecten (regeling, inhoudelijke aspecten, doelstellingen, prestaties, gemaakte afspraken, financiën, stemrecht, kostenverdeelsleutel) van alle verbonden partijen. Let daarbij op dat de rol van de raad ingevuld wordt op een manier die past bij het type samenwerking.*

*Als derde in de top 3 beveelt de rekenkamercommissie aan om **verplicht periodiek** (om de 4 jaar?) een 'expert' in te huren die voor de eigen raad of voor meerdere raden binnen Parkstad of voor de regio Limburg een **verbonden partij evalueert en volledig uitpluist** en de vinger legt op (financiële) risico's, verbetermogelijkheden, valkuilen, (niet) nakomen van afspraken, actualiteit van (de voorwaarden van) het instellingsbesluit, afgegeven mandateringen, kostenverdeelsleutel, good practices enz.*

Debatteer dan over en evalueer de (on)mogelijkheden en noodzakelijkheden en neem besluiten over aanpassingen, aanvullingen, bijgestelde voorwaarden en zo nodig opheffen of uittreden.

4.3.2 Aanbevelingen ter bevordering van de informatievoorziening aan de raad

De afstand tussen de verbonden partij enerzijds en de raden en de samenleving anderzijds, plus het feit dat meerdere raden betrokken zijn, stelt bijzondere eisen aan de (bevordering van) de informatievoorziening.

Stel daarom nadere afspraken vast over de gewenste informatievoorziening (zowel digitaal als via verantwoordingsdocumenten), in de kadernota en ontwerp/conceptbegroting, over de punten waarop de raad zelf wenst (bij) te sturen en aan welke voorwaarden de (pro-actieve) verantwoordingsinformatie zou moeten voldoen, opdat de raad zelf meer inzicht krijgt in de effectiviteit en efficiëntie van de verbonden partij(en).

Bepaal als raad per verbonden partij waar de grens ligt tussen wat uitvoerend (verantwoordelijkheid college) en beleidsmatig (verantwoordelijkheid raad) is. Want over dat laatste moet het college actief informeren aan de raad.

Zorg dat de raad de juiste inhoudelijke informatie verwerft. Stel daartoe per verbonden partij een actuele factsheet op die makkelijk toegankelijk te raadplegen is door elk raadslid. Verzoek als raad dat het risicoprofiel van de verbonden partij daarbij duidelijk omschreven staat, zodat de raad cq het raadslid de aandacht kan prioriteren. Door risicogestuurde informatievoorziening te ontwerpen kan de raad bewuster de sturing (en verwachtingen) bijstellen.

Spreek met het college af dat de raad ten alle tijden vroegtijdig en proactief geïnformeerd wordt *voorafgaand* aan besluitvorming en/of wijzigingen van de verbonden partijen, zeker waar het beleidsinhoudelijke en financiële besluiten en wijzigingen betreft. Vraag onverwijld toezending van de stukken over verbonden partijen. Maak hierbij als raad uitputtend gebruik van het formeel instrument inlichtingenrecht en vragenrecht.

Stel vast dat de raad toegang wenst te hebben tot *alle* informatie van de verbonden partijen, op een systematische wijze, die de raad nodig acht om de verbonden partij(en)

goed te kunnen beoordelen. Neem deze clausule ook op in de instellingsbesluiten van de verbonden partijen zelf. Verzoek om periodieke nieuwsbrieven, tussentijdse rapportages en/of presentaties zodat (verdiept) inzicht verzekerd wordt.

Zorg voor een actueel en makkelijk toegankelijk platform of informatie-instrument en/of laat een Parkstad-breed en/of regionaal dynamisch informatiesysteem ontwikkelen zoals bijvoorbeeld het dashboard Noord-Limburg. Hierop kunnen ook zienswijzen en (concept)moties gepubliceerd worden waardoor ze toegankelijk zijn voor meerdere raden.

Ga ook informatie ophalen in het veld. Afhankelijk van het doel en de taken van de verbonden partij(en) kunnen dat klankbordgroepen zijn, bestaande uit burgers, gemeenschapsraden, ondernemers(verenigingen), maatschappelijke partijen enz.

4.3.3 Aanbevelingen ter bevordering van de kaderstelling door de raad

Het feit dat er bij verbonden partijen meerdere deelnemers betrokken zijn, betekent per definitie dat met meer wensen rekening moet worden gehouden. Dat geldt ook voor de mogelijkheden tot bijsturing binnen de afgesproken kaders.

Laat een geactualiseerde nota Verbonden Partijen opstellen (de huidige is 7 jaar oud) en zorg dat deze om de vier jaar wordt bijgesteld naar aanleiding van de leerpunten die in die periode zijn opgedaan. Neem in deze nieuwe nota ook de instrumenten op uit de verbeteractiviteiten Notitie Sturing en Control 2013, die daadwerkelijk hun toegevoegde waarde hebben aangetoond. Neem daarnaast de informele instrumenten van dit onderzoek op waarvan de raad besluit om over te nemen.

Weeg bij het aangaan van een nieuwe samenwerkingsdeelname in de allereerste plaats zorgvuldig af of de samenwerking noodzakelijk en/of aantrekkelijk is voor het efficiënter en effectiever werken voor de burgers.

Ga de (nieuwe) samenwerking slechts aan voor bepaalde tijd (bijvoorbeeld vier jaar) en neem in de regeling op dat de uitkomst van een verplichte evaluatie bepalend is of de samenwerking wordt verdergezet.

Maak nadrukkelijk gebruik van de zienswijzenprocedure: dit instrument is weliswaar formeel verplicht voorgeschreven bij de ontwerpbegroting van een GR maar een AB kan de zienswijze van de raad naast zich neerleggen en dat zonder formeel-juridische consequenties, waardoor de zienswijzenprocedure eerder een informeel instrument is. Leg daarom in de gemeenschappelijke regeling vast dat het AB de verplichting heeft om te motiveren waarom een zienswijze wel of niet wordt overgenomen.

Versterk zienswijzen door deze af te stemmen met meerdere fracties en/of raden in Parkstad- en/of regionaal verband.

Maak gebruik van het indienen van motie(s), om de politieke druk op het afgevaardigd lid uit de raad (veelal een collegelid) te verhogen. Met een motie kan de raad het bestuurslid (meestal de verantwoordelijk wethouder) een boodschap richting het AB meegeven zodat de belangen van de gemeente aldaar beter worden meegewogen en verdedigd. Roep zo nodig het bestuurslid ter verantwoording en laat uitleg geven over diens handelen in het bestuur.

Maak afspraken met de verbonden partijen en met de andere Parkstadgemeenten om te komen tot (meer) eenduidige meetbare doelen, de te realiseren prestaties en over een duidelijke prijs-kwaliteit-product verhouding. Formuleer gezamenlijk criteria en kengetallen waaraan de verbonden partijen zich qua bedrijfsvoering te houden hebben (maken van business plan) en waaraan de effectiviteit en efficiëntie afgemeten kan worden en hoe de verbonden partijen daarover periodiek dienen te rapporteren. Waak ervoor dat eventuele uitbreidingstaken enkel met een duidelijk 'contract' vergezeld gaan.

Spreek af hoe om te gaan met eventuele begrotingsoverschrijdingen en inhoudelijke en financiële risico's van de verbonden partij(en). Bestens is dat geen afwijking van beleid of overschrijding van het maximale budget mag plaatsvinden zonder dat de gemeenteraad dit -op voorhand- heeft vastgesteld.

4.3.4 Aanbevelingen ter bevordering van onderzoek en controle door de raad

Het besluitvormingsproces is bij verbonden partijen per definitie minder transparant, kenbaar en voorspelbaar dan als het enkel de eigen organisatie betreft.

Maak daarom met het college concrete (meetbare) afspraken over indicatoren beoordeling, mate informatievoorziening en momenten van invloed door de raad.

Neem (als toehoorder) deel aan de AB-vergaderingen en vergewis je als raad(slid) van de standpunten van de andere deelnemers, de voorliggende keuzes, de besluitvorming en de stukken die daaraan ten grondslag liggen. Vorm vervolgens 'coalitions of the willing' met andere fracties, binnen of buiten de eigen raad en vorm 'gripformaties', bundel kritische punten en neem gezamenlijke standpunten in. Zoek steeds de afstemming met andere raden om te komen tot gelijkere, gelijkwaardiger of sterker stemgewicht. Samen sta je nu eenmaal sterker in samenwerkingsverbanden.

Laat verbonden partijen periodiek zelf aantonen dat het organiseren van bepaalde taken via het samenwerkingsverband (nog steeds) effectiever en efficiënter is dan dat de taken op andere wijze georganiseerd zouden worden waaronder door de gemeente(n) zelf.

Formeer een of meerdere raads werkgroepen die verbonden partijen adopteren en laat bij regelmaat -met ondersteuning van de vakinhoudelijke en financiële ambtenaar- een screening uitvoeren op die onderdelen waarop de raad (extra) controle wenst uit te oefenen.

Zorg ervoor dat in de nota Verbonden Partijen 2012 en bij elke regeling van een verbonden partij een passage wordt opgenomen dat periodiek een *verplichte* evaluatie wordt uitgevoerd over het functioneren, presteren, behalen van de beoogde doelstellingen, nakomen van de good governance, (nog) aanwezig draagvlak bij de deelnemers, (nog) aansluiting bij de lokale belangen en wensen, (nog) aanwezigheid van nut en noodzaak van de samenwerking enz.

Spreek af dat de raad ook een zienswijze mag formuleren over de jaarverslagen van de verbonden partijen (wettelijk alleen geregeld voor de ontwerpbegrotingen, wel al opgenomen in de 9 verbeteractiviteiten van 2013). Koppel dit aan een jaarlijks terugkerend controlerend debat over de verbonden partij(en).

Vraag als raad -indien gewenst- onafhankelijke onderzoek, uit te voeren door deskundigen en/of rekenkamercommissie, naar specifieke aspecten of functioneren van een specifieke verbonden partij.

Stel hiertoe in een separaat raadsvoorstel vast dat de Rekenkamercommissie Voerendaal toegang krijgt tot alle benodigde informatie van alle verbonden partijen ongeacht de omvang van het gemeentelijke belang in de verbonden partijen en ongeacht het soort verbonden partij. Dit om de effectiviteit en efficiëntie van de verbonden partij te kunnen toetsen ter verdere ondersteuning van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. De Gemeentewet geeft de Rekenkamercommissie inmiddels wel ongelimiteerd toegang tot informatie van alle gemeenschappelijke regelingen, ongeacht de omvang van het gemeentelijke belang. Maar ten aanzien van BV's, NV's e.d. stelt de Gemeentewet (artikel 184) de voorwaarde dat een gemeente alleen of gezamenlijk met andere gemeenten minimaal een belang van 50% in de verbonden partij moet hebben om de rekenkamercommissie volledig toegang te laten verkrijgen tot alle informatie van die verbonden partij.

Er zijn in den lande inmiddels nogal wat gemeenteraden die zelf een motie hebben aangenomen dat de rekenkamercommissie ongelimiteerd tot alle verbonden partijen toegang moet kunnen hebben, ongeacht de rechtsvorm en ongeacht de omvang van het gemeentelijke belang.

4.3.5 Aanbevelingen vanuit de drie directies van vijf grote GR'en

Om het onderzoek te verrijken is aan drie directies van vijf grote GR'en gevraagd welke aanbevelingen zij aan de raad willen aanreiken om versterking van de raadspositie te bekomen.

In de interviews met de RUD Zuid-Limburg, de Veiligheidsregio en GGD, WOZL en WSP Parkstad, kwamen vergelijkbare aanbevelingen uit de bus.

De drie meest opvallende aanbevelingen zijn: *Organiseer nabijheid met de GR, versterk de dialoog met het college, vervang gevoel/emotie door feiten en ontleen daaraan vertrouwen.*

Onder '*organiseer nabijheid*' met de verbonden partij waar de verlengde dienstverlening is neergelegd, worden raadsleden opgeroepen om tot meer verdieping en ontmoeting te komen. Bij allen werd een nadrukkelijk hand uitgestoken hand om het bedrijf te bezoeken tijdens open dagen, om voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren (zoals ook gedaan werd voor de nieuwe raden), toelichting te komen geven in de raadscommissies enz... En dat om meer gevoel te creëren over wat er in het bedrijf leeft en speelt. Nabijheid is meer dan de financiën in een begroting en jaarrekening te doorgronden.

Onder '*versterk de dialoog met het college*' wordt aangegeven dat heel veel informatie en kennis is op te halen bij de portefeuillehouder en/of burgemeester. De raad dient actief met het college in dialoog te gaan en daarmee sturing te geven en regie te nemen. Immers een collegelid vertegenwoordigt de raad (direct of indirect) in het Algemeen Bestuur en/of Dagelijks Bestuur. Het collegelid kan actief informatie delen, agenda's, bespreekpunten, overwegingen en (concept)besluiten vroegtijdig delen, toelichten of publiceren. Een en ander is uiteraard afhankelijk van de (politieke en toezichhoudende) rol en afstand die de

raad wenst in te nemen waarbij het belangrijk is dat het collegelid de eigen verantwoordelijkheid moet kunnen blijven nemen in de besturen.

Onder '*vervang gevoel/emotie door feiten en ontleen daaraan vertrouwen*' wordt bedoeld dat het makkelijker en effectiever is om overwegingen feitelijk te laten spreken zoals issues over bedrijfsvraagstukken, inhoudsproblematiek, organisatorische uitdagingen, technische of wettelijke aspecten, kostenverdeelsleutels enz.

Ook maatschappelijke effecten zijn veelal te complex om te becijferen en kunnen niet altijd financieel vertaald worden. Doorgrond de beweegredenen en geef daaraan het vertrouwen dat voorstellen en besluiten ertoe dienen om de beoogde taak- en doelstelling van de GR te kunnen realiseren. Emoties werken contraproductief.

Last but not least heeft de Rekenkamercommissie gevraagd naar wat er gebeurt met ingediende zienswijzen. Alhoewel GR'en hier verschillend mee omgaan, wordt bij allen de ingediende zienswijzen in het bestuur besproken en al dan niet besloten om er uitvoering aan te geven, met motivering. Bij de RUD worden de ingediende zienswijzen en besluiten integraal opgenomen in de definitief vastgestelde begroting (voor 2019 zie pg 21-24 vastgestelde begroting).

5. Normenkader

Er is belangrijke wetgeving die mede bepaalt hoe om te gaan met Verbonden Partijen. Daarnaast vormt de gemeentelijke beleidsbegroting ook een toepassingskader.

5.1 Gemeentewet

Grondregel van de Gemeentewet is dat publieke taken door de gemeente **zelf** worden uitgevoerd. Het tweede lid van artikel 160 Gemeentewet zegt daarbij het volgende:

"Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen."

De gemeente Voerendaal is uitvoerder van een omvangrijk en uiteenlopend takenpakket. Samenwerking kan hierbij van essentieel belang zijn. Het kan gaan om tijdelijke of langdurige samenwerkingsverbanden. Een samenwerking kan worden aangegaan met andere gemeenten, overheden, non-profitorganisaties of private partijen. Dergelijke samenwerkingsverbanden behoren tot verbonden partijen indien bij de samenwerking sprake is van een combinatie van een bestuurlijk én een financieel belang.

Ongeacht welke uitvoeringsvorm er wordt gekozen, het college blijft altijd verantwoordelijk en aanspreekbaar voor de realisatie van de vastgestelde doelstellingen. Als de uitvoering van een publieke taak op afstand wordt gezet, is het onvermijdelijk dat *volledige* directe invloed en sturing door de gemeente(raad) niet langer aan de orde is. Immers meerdere partijen hebben nu inbreng op het beleid en de wijze van uitvoering en de (verdeelsleutel van) kosten.

Om tot een goede afweging te komen hoe een samenwerking het beste vorm kan worden gegeven, zijn er in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) bepalingen opgenomen, die helpen bij het kiezen van het soort samenwerkingsverband en die tevens moeten leiden tot het krijgen van een goede, volledige informatievoorziening voor de gemeente(raad).

Om prestaties en risico's van de verbonden partijen goed te kunnen inschatten is informatie dus van essentieel belang. Daarom moet de gemeente de informatie over verbonden partijen opnemen in de beleidsprogramma's in de programmabegroting waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Daarnaast is het verplicht om een paragraaf Verbonden Partijen met uitgebreide en relevante informatie op te nemen in de begroting.

5.2 Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) vormt het juridisch kader bij samenwerkingen tussen decentrale overheden onderling en dat gebeurt dan in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (GR). De huidige wet dateert van 20 december 1984 en is voor het laatst gewijzigd per 1 januari 2015. De verwachting is dat nog dit jaar deze wet wederom wordt aangepast, met name om de raad een rechtstreekse rol te geven en daarmee de democratische legitimiteit te waarborgen.

In de oude wet van 1950 was er veel discussie over het gebrek aan democratisch gehalte. In de nieuwe wet van 1984 werd er gekozen voor verlengd lokaal bestuur. Op verschillende wijzen wil men daarmee de gemeenteraad invloed geven op de samenwerking in een GR.

- De gemeenteraad verleent aan het college de toestemming voor de oprichting, wijziging en opheffing van de GR.
- De gemeenteraad wijst hun vertegenwoordigers in het Algemeen Bestuur aan. Die vertegenwoordigers, veelal leden van het college, hebben een uitgesproken informatie- en verantwoordingsplicht aan de raad.
- Via de begroting wordt de gemeenteraad van tevoren geïnformeerd over de uitvoering van de taken en de kosten die hiermee gemoeid zijn. De gemeenteraad kan een zienswijze indienen bij het Algemeen Bestuur.
- Via de jaarrekening wordt aan de raad verantwoording afgelegd (ter kennisname).

5.3 Nieuwe wettelijke ontwikkelingen op méér grip in zicht

In het regeerakkoord is als volgt opgenomen: *"De Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) wordt aangepast om de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking te verbeteren. Besluitvorming in een gemeenschappelijke regeling moet transparant zijn en betrokken gemeenteraden moeten hun controlerende rol beter kunnen uitvoeren en zo nodig kunnen ingrijpen."*

De minister heeft in juni 2018 aangekondigd te (laten) onderzoeken welke wetswijzigingen nodig zijn in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) om de controlerende taak van de raad te verbeteren. De minister overweegt om in de wet een rechtstreekse rol voor de gemeenteraadsleden op te nemen om meer democratische legitimiteit te realiseren.

De onderzoeken zijn inmiddels voltooid en de wetswijziging op basis van de advisering als gevolg van deze onderzoeken komt er naar verwachting nog dit jaar.

Deze lezenswaardige onderzoeken zijn gepubliceerd en hieronder zijn de links vermeld.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/02/18/aanbiedingsbrief-bij-onderzoeken-wet-gemeenschappelijke-regelingen-wgr>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/01/01/versterking-gemeenteraden-bij-effectieve-samenwerking>

<https://www.berenschot.nl/inspiratie/klantcases/klantcases/democratische-legitimiteit/>

5.4 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2016, Notitie VP

In 2014 heeft een adviescommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de VNG, het ministerie van BZK en vertegenwoordigers van gemeenten en provincies een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad. Één van de onderwerpen was het krijgen van meer grip op verbonden partijen.

Geconcludeerd is dat gemeenten verantwoordelijk blijven voor de aansturing van de verbonden partijen, de controle erop en de financiële consequenties. Zij hebben hier echter niet altijd voldoende zicht op. Vaak is wel bekend hoeveel subsidie wordt verstrekt of hoe hoog de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling is, maar de financiële stabiliteit van de verbonden partijen en de mate waarin ze bijdragen aan de beoogde maatschappelijke doelen, is niet altijd helder. De diversiteit van de verbonden partijen neemt bovendien toe, evenals het financiële en beleidsmatige gewicht ervan; dit wordt nog eens versterkt door de decentralisaties in het sociale domein. Raadsleden worstelen met kaderstelling, niet alleen voor wat betreft de financiën maar ook voor wat betreft de beleidsrisico's.

Het resultaat, de Notitie Verbonden Partijen BBV 2016, kent nieuwe voorschriften voor verbonden partijen. Om de prestaties van verbonden partijen en de eventuele risico's te kunnen beoordelen is goede informatie nodig, die aansluit bij de informatie van gemeenten over hun eigen taakuitvoering en de daaraan verbonden risico's. In beginsel gelden de nieuwe regels van het BBV met betrekking tot de informatieverschaffing ook voor GR'en met een rechtspersoonlijkheid. Hierbij wordt benadrukt dat het belangrijk is dat de gemeente(raad) zicht bewust op de hoogte stelt van de governance aspecten van de verbonden partijen en beoogd wordt dat de instrumenten voor bestuur en toezicht optimaal benut worden. De bepalingen en richtlijnen zijn in werking getreden met ingang van het begrotingsjaar 2018.

De voornaamste wijzigingen zijn:

- In de paragraaf of de nota verbonden partijen wordt tenminste de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen opgenomen. Het is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en jaarrekening. Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om één keer per vier jaar een nota Verbonden Partijen op te stellen. Indien gekozen wordt voor een nota, dan kan de paragraaf verbonden partijen vereenvoudigd worden.
- Per beleidsprogramma dient informatie over verbonden partijen opgenomen te worden.
- Vanwege de leesbaarheid wordt de paragraaf gesplitst in de volgende categorieën:
  - gemeenschappelijke regelingen (GR);
  - vennootschappen en coöperaties;
  - stichtingen en verenigingen;
  - overige verbonden partijen;
  - organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang, waarbij sprake is van een significante structurele bekostiging.

5.5 Algemene wet Bestuursrecht

In deze wet staan onder meer de regels voor delegatie en mandaat; dit is relevant voor zover de bevoegdheid van de verbonden partij niet volgt uit de wet of een regeling.

5.6 Begroting 2019 – Jaarrekening 2018

In de begroting 2019 staat te lezen dat Voerendaal in 2019 een stevige opgave ziet om de regie en sturing op verbonden partijen te verbeteren: inhoudelijk keuzes dienen daarbij hand in hand te gaan met de financiële belangen.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening ingegaan op de doelstellingen en activiteiten en de mate van financiële betrokkenheid bij de samenwerkingsverbanden, waarin Voerendaal participeert en bestuurlijke invloed kan uitoefenen, de zogenaamde verbonden partijen.

De verbonden partijen betreffen organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente een zetel in het bestuur bekleedt of stemrecht heeft. Met financieel belang wordt bedoeld de door de gemeente ter beschikking gestelde middelen die in geval van een faillissement van de verbonden partij niet verhaalbaar zijn ofwel dat de financiële tekorten bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Met de invoering van het dualisme is het besluit tot het participeren in een deelneming in principe niet meer aan de raad, het vormt een bestuurlijke beheerstaak voor het college. De raad stelt in deze paragraaf de kaders (visie) waarbinnen het college een dergelijke beheerstaak uitvoert.

Voor deze kaders is aansluiting gezocht bij het raadsbesluit van november 2008 naar aanleiding van de notitie "evaluatie visie op samenwerken". De raad heeft in dit kader de volgende besluiten genomen:

1. de samenwerking binnen Parkstad continueren;
2. nadrukkelijk allianties zoeken met een of meer gemeenten om de kwetsbaarheid te verminderen;
3. een "groene alliantie" aangaan met onze groene buurgemeente(n) binnen Parkstad, teneinde een strategische "groene" positie aan de westkant van Parkstad te realiseren.

Vanuit de kaderstellende en controlerende taak van de raad moet bewaakt worden of het beleid van de verbonden partijen correspondeert met de doelstellingen die de raad in de betreffende programma's heeft gesteld.

In de raad van 24 mei 2012 is een volledig geactualiseerde nota Verbonden Partijen vastgesteld.

In de raad van september 2013 heeft de raad de notitie Sturing & Control verbonden partijen behandeld. Deze notitie geeft eerst een risico-analyse op hoofdlijnen, waarin wordt ingegaan op de belangrijkste aandachtspunten in de sturing van verbonden partijen.

De gemeente Voerendaal participeert in de volgende verbonden partijen:

Gemeenschappelijke Regelingen (GR):

- Stadsregio Parkstad Limburg;
- BsGW;
- Werkvoorzieningsschap Oostelijke Zuid-Limburg (WOZL);
- Werkgeversservicepunt (WSP) Parkstad;
- Kompas;
- Veiligheidsregio Zuid-Limburg;
- GGD;
- Rd4;
- RUD Zuid-Limburg;
- Gegevenshuis;
- IT Parkstad;
- Omnibuzz.

Deelnemingen:

- IBA Parkstad BV;
- NV Reinigingsdiensten Rd4;
- NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML);
- Enexis Holding NV;
- CSV Amsterdam BV;
- Publiek belang Electriciteitsproductie B.V.;
- Vordering op Enexis B.V.;
- CBL vennootschap B.V.;
- Verkoop Vennootschap B.V.;
- Bodemzorg Limburg;
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

6. De Nota Verbonden Partijen 2012

In dit hoofdstuk wordt de nota Verbonden Partijen 2012 Voerendaal -die in origineel kopij 16 pagina's beslaat- heel in het kort weergegeven. De nota draagt als (sub)titel "*Sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden*" en de gemeenteraad legt door middel van deze nota algemene en specifieke uitgangspunten vast waarmee de raad inhoud geeft aan de wijze van omgaan met verbonden partijen.

Het doel van de nota is drieledig:

1. het verkrijgen van een afwegingskader voor het wel of niet aangaan of aanhouden van verbonden partijen;
2. het toedelen van taken binnen de bestuurlijke (raad-college) en ambtelijke organisatie;
3. vastleggen van procedures waarmee de raad aan haar kaderstellende en controlerende rol invulling wil geven.

De nota schetst in de inleiding de definitie en het belang van verbonden partijen. Te onthouden valt dat een verbonden partij een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie is, waarin de gemeente een financieel en/of een bestuurlijk belang heeft.

Het financieel belang is het aan de verbonden partij ter beschikking gestelde bedrag dat niet verhaalbaar is mocht de verbonden partij failliet gaan dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat mocht de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomen.

Het bestuurlijk belang is zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Belangrijk is dat er nadrukkelijk aandacht besteed wordt aan de begroting en jaarstukken van de verbonden partijen, de gemeente blijft immers ook bij verlengd lokaal bestuur verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Ook het opvolgen van de ontwikkelingen van de resultaten, de financiële risico's en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Er wordt gesteld dat de gemeente alleen deelneemt in een partij die taken uitvoert met een publiek belang. De verbonden partij dient een expliciete meerwaarde te hebben. Hieronder wordt verstaan een financieel voordeel, een toename van de kwaliteit van de dienstverlening en een borging van de continuïteit. Als deelneming overwogen wordt is op de voorbereiding van het besluit sprake van actieve informatieplicht en kan de raad aangeven op welke wijze men tijdens de aanloop- en uitvoeringsfase betrokken en geïnformeerd wil worden. Denk hierbij aan de (meerjarig) beoogde doelen, de te leveren prestaties, de kosten en beheersing van de financiële risico's. Het is de taak van het college om hierop zicht te houden en (bij) te sturen. De raad controleert of het college dit toezicht binnen de gestelde kaders uitvoert. De begroting en het jaarverslag vormen de basis voor deze controle. Daarnaast kan de raad periodieke evaluaties gebruiken om het college te controleren.

Bij het aangaan van een deelname zullen heldere en eenduidige afspraken worden gemaakt over de taken en bevoegdheden van alle betrokken partijen.

Ondermeer zal duidelijk moeten zijn:

- wie de gemeente vertegenwoordigt in het bestuur van een verbonden partij,

- waar de ambtelijke verantwoordelijkheid ligt voor de verbonden partij.

De afspraken worden verplicht vastgelegd in statuten en/of samenwerkingscontracten/ uitvoeringsovereenkomsten.

Bij de gemeentelijke regiefunctie gaat het om het juiste samenspel tussen de 4 elementen van good governance: sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden.

Toezicht vanuit de gemeente onderscheidt zich in twee vormen:

- Rechtstreeks toezicht door middel van deelname in een toezichthoudend orgaan,
- Indirect toezicht middels de gemeentelijke control instrumenten.

Ook wordt in de nota nog de relevante regelgeving opgesomd, deze is in het normenkader van dit onderzoek ook uitgewerkt.

Onder de aanbevelingen wordt door de rekenkamercommissie voorgesteld om deze nota uit 2012 te actualiseren en daarna vierjaarlijks te updaten.

7. De Notitie Sturing en Control 2013

Op 24 mei 2012 heeft de raad de Nota Verbonden Partijen 2012 vastgesteld. Tegelijkertijd werd het rapport "Verbonden met Voerendaal" van de toenmalige rekenkamercommissie aangeboden. Bij de behandeling van dat rapport op 8 november 2012 heeft de raad via een motie uitgesproken om meer te sturen en "in control" te zijn bij de verbonden partijen.

De Notitie Sturing en Control 2013 is daar een uitwerking van en geeft eerst een risico-analyse op hoofdlijnen, waarin wordt ingegaan op de belangrijkste aandachtspunten in de (aan)sturing van verbonden partijen. Vervolgens wordt ingezoomd op het verbeteren van de sturing op verbonden partijen en daarmee beter in control te zijn. Voerendaal gaat inzetten op 4 hoofdlijnen:

- meer inhoudelijke grip/sturing ontwikkelen per verbonden partij;
- risicomanagement verbeteren;
- informatievoorziening verbeteren tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, specifiek richting commissies en raad;
- bewustwording en kwaliteitsontwikkeling bevorderen voor zowel inhoudelijk als financieel betrokkenen.

Deze vertalen zich in het implementeren van 9 verbeteractiviteiten:

1. Jaarrekening en begroting van de verbonden partij worden aan de raad voorgelegd voor het geven van een zienswijze. Het college geeft hiervoor een begeleidend inhoudelijk advies per jaarrekening en begroting.

Deze verbeteractiviteit wordt uitgevoerd in de praktijk.

2. In de gemeentelijke begroting worden bij de paragraaf Verbonden Partijen twee onderdelen toegevoegd per verbonden partij:

- a. "inhoudelijke ambities", waarin de koppeling tussen de beleidsdoelen van de gemeente Voerendaal en de verbonden partij worden weergegeven en
- b. "financiële ontwikkeling", van de verbonden partij wordt hier nader belicht.

Deze verbeteractiviteit wordt uitgevoerd in de praktijk.

3. Periodiek (zesmaandelijks) stuurt het college de raad een raadsinformatiebrief met de belangrijkste hoofdlijnen over verbonden partijen en andere regionale ontwikkelingen.
Deze verbeteractiviteit wordt uitgevoerd in de praktijk.
4. Agenda's en verslagen van bestuurlijke overleggen worden voorzien van een ambtelijk advies dat ter instemming aan het college wordt voorgelegd.
Voor de verbonden partijen IBA Parkstad en Stadsregio Parkstad Limburg gebeurt dit standaard. Voor de overige verbonden partijen vindt bespreking plaats in het college op het moment dat er vergaande (financiële) consequenties aan de orde zijn. Verder regulier in de afstemming tussen portefeuillehouder en adviseur.
5. Instellen van een tijdelijke raads werkgroep met specifieke opdracht om de sturing en monitoring op verbonden partijen te bewaken.
Deze verbeteractiviteit wordt opnieuw aanbevolen!
6. Per verbonden partij wordt op collegeniveau een "ontwikkelingsprofiel" gemaakt: dit ontwikkelingsprofiel beschrijft de ambities/inzet van de gemeente Voerendaal bij de verbonden partij als richtinggevend kader op inhoudelijk en financieel gebied.
Het Ontwikkelprofiel is gekoppeld aan de overwegingen bij de jaarlijkse zienswijze op de begroting van de GR en de paragraaf verbonden partijen in de lokale begroting.
7. Voor iedere verbonden partij wordt gestreefd naar een uniforme overlegstructuur. In deze overlegstructuur is plek voor een periodiek gedragen overleg van (ambtelijk) accountmanagers als voorbereiding op bestuurlijke overleggen.
Dit vormt een onderdeel binnen de ontwikkelingen van 'Zo doen wij dat in Parkstad'.
8. In aanvulling op de jaarrekening en begroting van de verbonden partij wordt gestreefd dat iedere verbonden partij periodiek (bijvoorbeeld zesmaandelijks) rapporteert over de inhoudelijke en financiële voortgang.
Dit vormt een onderdeel binnen de ontwikkelingen van 'Zo doen wij dat in Parkstad'.
9. Onderzocht wordt of het mogelijk is om toe te werken naar een uniform kader voor de reservepositie per verbonden partij.
Dit vormt een onderdeel binnen de ontwikkelingen van 'Zo doen wij dat in Parkstad'.

8. Zo doen wij dat in Parkstad (ZdwdiP)

8.1 Aanleiding

Begin 2016 heeft het Regionaal Management Team (RMT) de ambtelijke werkgroep verbonden partijen "Zo doen wij dat in Parkstad" (ZdwdiP) opdracht gegeven de sturing op de verbonden partijen in de gemeenschappelijke regelingen waaraan Parkstad-breed wordt deelgenomen, te verbeteren. Hiermee is nader koers bepaald voor het versterken van de grip en sturing op verbonden partijen.

De opdracht werd gegeven om te zorgen dat een structurele verbetering van de informatievoorziening en de rolopvatting en rolinvulling voor de raden van de Parkstad-gemeenten tot stand komt. Ook het zorgen voor een structurele verbetering van de ondersteuning van gemeentebestuurders voor advisering over de verbonden partijen was onderdeel van de opdracht. En als derde onderdeel van de opdracht werd gevraagd te zorgen voor een collectieve werkwijze, afgestemd op P&C-cyclus en besluitvormingsproces binnen de Parkstad-gemeenten en het optimaliseren van de ambtelijke afstemming en advisering.

De bedoeling hiervan is om dubbel werk te voorkomen, meer verdieping in de verbonden partijen te creëren, een relatie met de verbonden partijen op te bouwen waardoor informatievoorziening snel, eenduidig en volgens wens wordt verkregen. Ook wordt hiermee getracht om vroegtijdig en vooruitlopend op de begrotingscyclus het overleg met de verbonden partijen te initiëren en daar waar gewenst en mogelijk gezamenlijke bestuurlijke standpunten te formuleren.

Dit alles om bij de verbonden partijen in Parkstad-breed verband een kwaliteitsimpuls te bewerkstelligen en om sturingselementen collectief verder vorm te geven.

Een basismethode werd ontwikkeld en bij 3 grote GR'en in de praktijk gebracht. Vanuit de ervaring werd het model verder verfijnd. Het ambtelijk collectief wordt hierin versterkt en de standpunten van de Parkstadgemeenten worden met de GR besproken. Ook is de intentie om jaarlijks, op de locatie van de GR, een informele bijeenkomst voor raadsleden te organiseren en in gesprek te gaan over het 'wel en wee' van de GR. Hiermee wordt voorzien in aanvullende informatie over de inhoud van de kaders en de informatie vanuit de individuele bestuurders. Aansluitend stuurt de GR een raadsinformatiebrief (RIB) met de besproken cijfers en kaders, trends en ontwikkelingen en de aandachtspunten.

De wetgever heeft in de Wgr opgenomen dat de GR, voorafgaand aan de begroting, de algemene financiële en beleidsmatige kaders (AFBK) vóór 15 april naar de raden stuurt. Vanuit de wens van de raden, het in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte te zijn van nieuwe ontwikkelingen of van inhoudelijke en financiële wijzigingen, wordt binnen ZdwdiP het AFBK als een apart instrument ingezet. Zodat de raden daar waar nodig of gewenst nog kunnen ingrijpen en niet voor een voldongen feit worden gesteld.

De waarheid gebiedt te zeggen dat de vorengenoemde ambities in de praktijk moeizamer verloopt dan gedacht. Positief is dat alle GR'en nut en noodzaak onderkennen en in beginsel de intentie uitspreken mee te willen werken. Echter hebben zij geen direct belang om zelf een initiatief te ontwikkelen, in hun ogen functioneert het immers prima.

Aan gemeentezijde, waar het grootste belang ligt, blijkt het moeilijk te realiseren hieraan prioritering te geven, ontbreekt het urgentiebesef, liggen bestuurlijke accenten verschillend evenals de rolopvatting en rolinvulling.

Er is nog steeds noodzaak om de sturing en beheersing van verbonden partijen te verbeteren, sterker nog, de noodzaak is alleen maar groter geworden om hierin verbeterlagen te maken en de werkgroep stelt aan het RMT voor een implementatieplan voor te bereiden.

Op 8 april 2019 is het Implementatieplan ZdwdiP in het RMT goedgekeurd en gaat daarmee de operationaliseringsfase in. In ieder geval hebben de gemeenten Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum, Voerendaal en Simpelveld zich gecommitteerd aan de aanpak; in Beekdaelen wordt nog toegewerkt naar besluitvorming.

In het implementatieplan worden zes acties uitgewerkt voor het versterken van de grip en sturing op verbonden partijen. Deze zes acties zijn enerzijds maatgevend in de koers (we gaan het doen!) en anderzijds flexibel in de uitvoering (hoe gaan we het doen?).

8.2 Structuur ZdwdiP

In de nieuw te vormen structuur wordt het hart van ZdwdiP gevormd door het RMT en de regionale werkgroep. Zij zijn de verbindende schakel naar een nieuw in te stellen stuurgroep, de verbonden partijen en de gemeenten. De stuurgroep wordt op maat gefaciliteerd door RMT/werkgroep.

8.3 Bestuurlijke aandacht

Een bestuurder (collegelid) binnen Parkstad Limburg, die nog benoemd moet worden, fungeert als bestuurlijke kartrekker van ZdwdiP. Deze kartrekker is daarmee opdrachtgever namens de deelnemende colleges richting RMT. Ook is hij sparringpartner op bestuurlijk niveau. Binnen het bestuurlijk kartrekterschap wordt in overweging gegeven aan te haken bij het overleg van de portefeuillehouders Financiën (van de GR Stadsregio Parkstad Limburg); gezamenlijk vormen zij de stuurgroep. Wensbeeld is dat in april 2019 de stuurgroep van start gaat.

8.4 Verbreding taakopdracht ZdwdiP

De taakopdracht voor de werkgroep ZdwdiP is verbreed; bij nieuwe ontwikkelingen rondom verbonden partijen heeft de werkgroep een actieve adviesrol. Aanvullend is de werkgroep signalerend en ondersteunend ten aanzien van effecten en risico's van GR'en in oprichting. Deze verbreding begint bij het beter bekend maken van ZdwdiP bij de deelnemende gemeenten en de GR'en.

In concrete activiteiten betekent dit:

- April 2019: Alle GR'en worden op de hoogte gesteld van ZdwdiP; dit gebeurt eerst via een schriftelijke informatieronde, daarna volgt een gespreksronde van de gemeentesecretarissen met de directies van de GR'en. Basis voor deze gespreksronde is de verdeling in het adoptiemodel
- Mei 2019: Aan de accountmanagers en beleidsmedewerkers (contactambtenaren van de onderscheiden GR'en) van de deelnemende gemeenten worden per gemeente periodiek bij elkaar gebracht. In een eerste sessie worden de uitgangspunten van

ZdwdiP (nogmaals) toegelicht: een uniforme presentatie is hiervoor de basis. Vervolgens wordt per werkveld ingezoomd op de majeure ontwikkeling. Hiermee wordt een eerste inzicht gekregen waar gezamenlijke en/of strategische sturing noodzakelijk is.

8.5 Invoering adoptiemodel GR-en in Parkstad Limburg

De GR'en, waarvan de Parkstadgemeenten gemeenschappelijk eigenaar zijn, worden over de 6 Parkstadgemeenten verdeeld conform onderstaande verdeling. Uitgangspunt is dat een gemeente die de voorzitter (AB/DB) levert, deze GR niet tevens adopteert.

Gemeenschappelijke regeling	Adoptiegemeente	Backup-gemeente	Voorzitter bestuur gemeente
BsGW	Heerlen	Voerendaal	Venlo
Gegevenshuis	Heerlen	Simpelveld	Landgraaf
GGD	Kerkrade	Heerlen	Maastricht
ISD BOL	Landgraaf	-	Brunssum
Kredietbank Limburg	Kerkrade	Landgraaf	Heerlen
Kompas	Voerendaal	-	Simpelveld
Omnibuzz	Kerkrade	Kerkrade	Horst a.d. Maas
RD4	Simpelveld	Landgraaf	Heerlen
RUD	Voerendaal	Heerlen	Maastricht
Stadsregio Parkstad	Brunssum	Kerkrade	Simpelveld
Veiligheidsregio	Heerlen	Brunssum	Maastricht
WOZL	Brunssum	Kerkrade	Heerlen
WSP	Landgraaf	Brunssum	Heerlen

Bron tabel: collegebesluit 23/4/2019

De adoptiegemeente (eventueel in samenspraak met de 'back-up-gemeente') specialiseert zich op ambtelijk niveau zowel inhoudelijk als financieel in de betreffende GR.

Om commitment te borgen ligt het voor de hand dat in betreffende gemeente op het niveau van MT/Directie hiervoor de verantwoordelijkheid ligt. Tevens worden de regionale afspraken, zoals vastgelegd in het document 'Zo doen wij dat in Parkstad' in acht genomen.

De rol van adoptiegemeente impliceert het volgende:

- Vertegenwoordiging van de 6 gemeenten in het periodiek overleg met de directie van de GR (= *secretaris + inhoudelijke en financiële contactambtenaar*);
- Coördinatie en voorbereiding van ambtelijke en bestuurlijke overleggen (= *inhoudelijke contactambtenaar*);
- Zorgen voor adequate afstemming met en terugkoppeling naar gemeenten en GR (= *inhoudelijke contactambtenaar*);
- Voorbereiding producten P&C-cyclus (AFBK, zienswijze) (= *inhoudelijke en financiële contactambtenaar*).

Met het oog op het begrotingsproces 2021 (te starten in Q4 2019) wordt het adoptiemodel vanaf Q2 2019 gefaseerd ingevoerd.

8.6 Inzicht

Het is verder wezenlijk zaak dat steeds beter zicht wordt verkregen op de onderliggende “variabelen” van de GR'en. Onder andere in stemverhoudingen, bepaling van de bijdrage (profijtbeginsel, solidariteitsbeginsel) en indexering blijken er verschillen te bestaan tussen de verschillende GR'en. Verschillen met hun eigen motieven van herkomst.

Vanuit dit inzicht wordt gekeken of evaluatie en/of bijstelling nodig is van deze variabelen. Niet om de boel op scherp te zetten, maar wel om te kijken of de ooit gekozen insteek de match met realiteit/actualiteit kan doorstaan. Dit overzicht verschaft daarmee niet alleen inzicht in de huidige inrichting en werkwijzen maar kan ook nuttig zijn bij advisering van toekomstig op te richten regelingen of bij discussies over bestaande regelingen. Deze discussies kunnen gaan over stemverhoudingen of kostenverdeelsystematieken. Voor raadsleden, bestuurders en medewerkers is het handig om snel basisinformatie van een GR voorhanden te hebben.

8.7 Samenwerking met Noord- en Midden-Limburg

Sinds 2018 vindt met betrekking tot 'grip op verbonden partijen' periodiek ambtelijk overleg plaats met de regio's Noord- en Midden-Limburg. Hier is het initiatief om verbonden partijen te sturen en te beheersen gestart vanuit de griffiers. Dit in tegenstelling tot de aanpak binnen 'Zo doen we dat in Parkstad', die vanuit de ambtelijke organisaties is gestart.

Het doel van het overleg is om informatie te delen en van elkaars praktijkervaringen te leren. Denk aan de werkwijze (invoering adoptiemodel) of het instrumentarium (dashboard voor informatie-uitwisseling Noord-Limburg).

<https://noord-limburg.dashboardsamenwerking.nl/Dashboard>

Voor verbonden partijen die regio-overstijgend opereren wordt gezamenlijk opgetrokken. Daarmee wordt de grip op BsGW en Omnibuzz (op termijn) versterkt.

Zie overigens ook het feit dat de Rekenkamercommissie Voerendaal meedoet aan het regionaal onderzoek naar deze verbonden partijen. Rapporten worden in het najaar van 2019 opgeleverd en vervolgens naar de raad gestuurd.

9. Bestuurlijke reactie van het college van B&W

\ gemeente
voerendaal

Raadhuisplein 1 T 045 – 575 33 99
6367 ED Voerendaal F 045 – 575 11 95
Postbus 23000 E info@voerendaal.nl
6367 ZG Voerendaal W voerendaal.nl

Rekenkamercommissie Voerendaal
T.a.v. de voorzitter
Raadhuisplein 1
6367ED Voerendaal

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Voerendaal
		54849	05-juli-2019
Onderwerp		Behandeld door	Bijlagen
Reactie op 'van Verzuchting naar Versterking'		Chris Janssen	

Geachte mevrouw Schouterden,

Op 23 juni 2019 hebben wij uw onderzoeksrapport 'van Verzuchting naar Versterking' ontvangen met het verzoek tot bestuurlijke reactie (hoor-wederhoor). In ons college hebben wij op 2 juli het rapport besproken en onze reactie geformuleerd.

Wij willen u bedanken voor dit gedegen rapport, waarin u een uitgebreide analyse uitvoert van ontwikkelingen en (bestaande) formele en informele instrumenten. Terecht benoemt u het spanningsveld waar de raad zich in bevindt ten aanzien van verbonden partijen. Ook wij ervaren dit spanningsveld, zoals u eveneens benoemt. Tevens delen wij uw conclusie dat in Voerendaal de formele instrumenten gericht op verbonden partijen adequaat worden ingevuld.

Primair herkennen wij veel van uw aanbevelingen. Deze herkenning valt samen met de erkenning enerzijds dat wij samenwerken in verbonden partijen om in de volle breedte maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Anderzijds erkennen en herkennen we dat grip en sturing op verbonden partijen essentieel zijn om effectiviteit en efficiency te borgen in lijn met de Voerendaalse beleidsdoelstellingen. Dat is ook de reden waarom wij deelnemer zijn in "Zo doen we dat in Parkstad" en hier een koplopersrol nemen. Ook zien wij dat andere gemeenten c.q. gemeenteraden behoefte hebben om meer grip en sturing op verbonden partijen te realiseren: de recent aangenomen moties en amendementen in Gulpen-Wittem en Eijsden-Margraten maken dit duidelijk.

Ten aanzien van de aanbevelingen willen wij graag benadrukken dat zij veelomvattend zijn: alleen door prioritering c.q. temporisering is het mogelijk om ze gedegen te vertalen naar andere werkwijzen. In de veelheid van de aanbevelingen zou mogelijk een deel van de aanbevelingen kunnen ondersneeuwen. Ten aanzien van de Top 3 aanbevelingen is onze reactie als volgt:

- Het ondersteunen van en meedoen aan het project “Zo doen wij dat in Parkstad”: we onderschrijven de aanbeveling om via “Zo doen wij dat in Parkstad” meer regie te kunnen voeren en ondersteunen de aanbeveling om ook de raad/raden in positie te brengen binnen “Zo doen wij dat in Parkstad”. Een gezamenlijke nota verbonden partijen is op termijn mogelijk, maar vergt commitment van meerdere gemeentebesturen, waardoor we deze niet kunnen “toezeggen”.
- Instellen van raadscommissie Verbonden Partijen: In onze optiek kan deze commissie op strategische momenten haar rol pakken, bijvoorbeeld bij ontwikkelingen in het takenpakket van een verbonden partij of wijzigingen in de regeling zelf. Verder geven wij de suggestie mee aan de raad om dit ook binnen het schaalniveau van “Zo doen wij dat in Parkstad” vorm te geven. Indien de raad ervoor kiest om deze raadscommissie in te stellen, dan adviseert het college tevens, in verband met verlengd lokaal bestuur, om deze te laten bemensen door raadsleden bij voorkeur fractievoorzitters. De frequentie van deze commissie kan gekoppeld worden aan de P&C-cyclus van verbonden partijen.
- Het periodiek verplicht evalueren en volledig uitpluizen van een verbonden partij: ook dit achten wij van toevoegende waarde om objectief en diepgravend een samenwerking op de meerwaarde in effectiviteit en efficiency (schaalvoordelen) te beoordelen vanuit het perspectief van de opdrachtgever. In onze ogen zou een dergelijke evaluatie (of diepte-analyse) kunnen gelden voor één verbonden partij per jaar, uitgevoerd op basis van een gestandaardiseerde aanpak inclusief een benchmark met vergelijkbare dienstverleners. Ook hier zien wij het schaalniveau van “Zo doen wij dat in Parkstad” als basis om de implementatie vorm te geven.

Ten aanzien van hetgeen de rekenkamercommissie heeft opgehaald bij de directeuren van de vijf betreffende verbonden partijen onderschrijven wij dat “Organiseer nabijheid met de GR, versterk de dialoog met het college, vervang gevoel/emotie door feiten en ontleen daaraan vertrouwen.” leidend moet zijn. Hier dient echter te worden meegenomen dat elk van de verbonden partijen een sectorale opdracht heeft, die ondergeschikt is aan de totaal opgave van de opdrachtgever. Dat betekent dat inzicht in en verbinding met een bepaalde verbonden partij (of sector) nog steeds kan leiden tot andere richtingen, dan dat de verbonden partij voor ogen heeft op basis van een sectoraal wereldbeeld. Voorop staan de vrije besteedbaarheid van het gemeentefonds en anderzijds de gemeentelijke beleidsvrijheid. Vanuit dat perspectief gezien hebben verbonden partijen ook de morele verplichtingen om scherp te zijn in de keuzes die zij voorleggen en deze vanuit het brede perspectief van de opdrachtgever te benaderen. Meer informatie vanuit de verbonden partij naar de opdrachtgever zal daarbij weinig meerwaarde bieden, terwijl het respecteren van de positie van de opdrachtgever wél meer nabijheid zal creëren. Dit laatste spreekt ook bij “vervang gevoel/emotie door feiten”, zoals door de directeuren van de vijf betreffende verbonden partijen is aangegeven: alleen als feiten door de verbonden partijen naar het brede perspectief van de opdrachtgever worden vertaald, groeit het vertrouwen. Of meer concreet is het van belang dat de verbonden partij gebruik maakt van lokale kennis en input om feeling te houden met de gemeenten (en de betreffende inwoners) waarvoor zij werken.

Om de aanbevelingen uit ‘van Verzuiming naar Versterking’ te realiseren wij ons dat we het collectief wellicht nog steviger moeten organiseren. Dit geldt voor de drie niveaus van raad, college en ambtelijke organisatie:

voor het niveau van de raad staat de raad primair zelf aan de lat, waarbij wij uiteraard altijd in ondersteuning kunnen voorzien op het moment dat de raad daar behoefte aan heeft. Cruciaal is daarbij dat wij (raad en college) gezamenlijk voldoende aandacht en focus aan de dag leggen om de verbinding met, en daarmee grip en sturing op, verbonden partijen te versterken. Alleen met voldoende bestuurlijke aandacht kunnen (ambtelijke) voorbereidingen daadwerkelijk omgezet worden in de gewenste richting. Hierin staan we uiteraard niet op een eiland, maar moeten we de verbinding realiseren met andere overheden als mede-opdrachtgever van een verbonden partij. Soms kan dat betekenen dat we in het belang van het collectief over onze eigen schaduw heen moeten stappen.

Tot slot: wij kijken uit naar nieuwe wetgeving die de grip en sturing op verbonden partijen verbetert en de raad beter in positie brengt. Hiermee kunnen we de rol van opdrachtgever beter invullen en meer in positie komen om integraal afwegingen te maken. De aanbeveling om een nieuwe nota verbonden partijen op te stellen nemen we graag ter harte, net zoals wij de ingeslagen weg met "Zo doen wij dat in Parkstad" zullen voortzetten. Graag gaan wij in gesprek met (een vertegenwoordiging van) de raad om invulling te geven aan de (verbeterde) informatievoorziening, de (versterkte) kaderstelling en (geïntensiveerde) controle op verbonden partijen vanuit het perspectief van de raad. Zo kunnen wij in de volle breedte onze maatschappelijke doelstellingen realiseren en tegelijkertijd als opdrachtgever de grip en sturing op verbonden partijen verbeteren.

Nogmaals willen wij u bedanken voor het onderzoek en de aanbevelingen.

Met vriendelijke groeten,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL,
de secretaris, de burgemeester,

H.H.M. Timmermans

W. Houben

10. Literatuurlijst

Zoals aangegeven in de procesverantwoording heeft de rekenkamercommissie, op zoek naar instrumenten en werkwijzen om tot een aantal handreikingen en aanbevelingen voor meer grip te komen, met name landelijk literatuuronderzoek uitgevoerd. Hieronder volgt een opsomming van de geraadpleegde documenten en publicaties.

Boeken:

Falend toezicht in semipublieke organisaties, Rienk Goodijk 2012

Samenwerking tussen gemeenten op basis van de Wgr, VNG 2007

Verbonden verantwoordelijkheden in het publieke domein, H. van Duivenboden et al. 2009

RK(C) onderzoeken over verbonden partijen:

Breda,

Coevorden,

Den Haag,

Eindhoven,

Enschede,

Ermelo-Harderwijk,

Hillegom-Lisse-Noordwijkerhout,

Lansingerland,

Leusden,

Maastricht,

Oldebroek,

Teijlingen,

Weert,

Zaanstad,

Zutphen.

Publicaties:

Besluit Begroting en Verantwoording BBV 2016, notitie Verbonden Partijen

Democratische legitimiteit van samenwerkingsverbanden, ROB 2015

Democratische legitimiteit bij interbestuurlijke samenwerking, Berenschot 2018

Grip op regionale samenwerking, handreiking voor gemeenteraadsleden en griffiers, 2015

Regionaal samenwerken Wie bepaalt en wie betaalt, Essaybundel 2019

Samen sturen, Samen beheren, Gulpen-Wittem 2015

Twee voeten in één sok, Handboek Deloitte Verbonden Partijen 2006

Versterking gemeenteraden bij effectieve samenwerking, PROOF adviseurs 2018

Wisselwerking, ROB 2015

11. Verbonden Partijen (jaarrekening 2018)

11.1 Gemeenschappelijke regelingen

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen				
Doel/maatschappelijk belang	Leveren van een structuurversterkende bijdrage aan de evenwichtige ontwikkeling van het samenwerkingsgebied als geheel en mede in verhouding tot zijn omgeving, zowel in regionaal, nationaal, als internationaal verband.			
Partijen	De gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld en Voerendaal.			
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het DB en de verantwoordelijk wethouder is lid van het AB van de gemeenschappelijke regeling. De inhoudelijk portefeuillehouders zijn lid van de bestuurscommissies.			
Financieel belang	In 2018 is aan Stadsregio Parkstad Limburg een bijdrage van € 81.893 betaald. De bijdrage wordt berekend naar rato van de laatst definitief vastgestelde algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit bedrag is de bijdrage aan kernagenda en de flexibele schil (AG Charlemagne). De bijdrage wordt berekend naar rato van de laatst definitief vastgestelde algemene uitkering uit het gemeentefonds. De totale kosten van de GR bedroegen € 8.009.000.			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		5.542	4.314
	Vreemd Vermogen		6.795	3.546
	Financieel resultaat 2018			17
Activiteiten/prestaties/effecten	Samenwerking binnen Parkstad Limburg vindt plaats op basis van een verplichtende kernagenda en een flexibele keuze agenda. Bij de uitvoering van de samenwerking staan de portefeuillehouders centraal. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de agenda's. De kernagenda is ingekaderd tot de thema's Economie/toerisme, Ruimte, Mobiliteit, Wonen/Herstructurering. In 2015 is de samenwerking binnen AG Charlemagne onderdeel gemaakt van de flexibele agenda. Verder is in 2018 verder vorm gegeven aan de Regiodeal met het ministerie van Binnenlandse Zaken en heeft Parkstad Limburg de verdeling van de BDU Bevolkingsdaling gecoördineerd.			
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.			
Ontwikkelingen	M.i.v. van 2019 zijn de parkstadgemeenten Nuth en Onderbanken opgegaan in de nieuwe gemeente Beekdaelen. Hierdoor verandert het bestuurlijke landschap binnen de regionale samenwerking.			

BsGW, gevestigd te Roermond																			
Doel/maatschappelijk belang	De Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) is een samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. Voor de gemeente Voerendaal betekent dit concreet dat de uitvoeringstaken van de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door de BsGW.																		
Partijen	Partijen in dit samenwerkingsverband waren per 1-1-2018 de gemeenten Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg a/d geul, Venlo, Voerendaal, Weert, en het Waterschap Limburg.																		
Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente of waterschap heeft een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder financiën.																		
Financieel belang	<p>In 2018 is aan BsGW een bijdrage van € 136.605 betaald. De totale kosten van de GR bedroegen € 18.403.000.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële info</th> <th>x1.000</th> <th>Per 1/1/18</th> <th>Per 31/12/18</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td></td> <td>-160</td> <td>268</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td></td> <td>5.869</td> <td>5.859</td> </tr> <tr> <td>Financieel resultaat 2018</td> <td></td> <td></td> <td>-325</td> </tr> </tbody> </table>			Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18	Eigen vermogen		-160	268	Vreemd Vermogen		5.869	5.859	Financieel resultaat 2018			-325
Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18																
Eigen vermogen		-160	268																
Vreemd Vermogen		5.869	5.859																
Financieel resultaat 2018			-325																
Activiteiten/prestaties/effecten	Algemene zaken betrekking hebbende op activiteiten en prestaties zijn vastgelegd in een standaard uitvoeringsovereenkomst (SUO) terwijl verdere detailafspraken zijn opgenomen in specifieke voorwaarden en overeengekomen richtlijnen voor gegevensuitwisseling. De uitwisseling van BAG/GEO gegevens wordt namens de gemeente Voerendaal verzorgd door de voormalige GBRD eveneens gebaseerd op een overeengekomen richtlijn hierover.																		
Risico's en kansen	Bij een exploitatietekort zal dit door de deelnemers dienen te worden aangevuld indien de aanwezige risicoreserve ontoereikend zou zijn. Uitbreiding van het aantal deelnemers, wat zou resulteren in structureel lagere exploitatiebijdragen, is niet meer aan de orde aangezien geen "aansluiters" meer te verwachten zijn. De a.s. wijziging van waarden op inhoud naar waarden op gebruiksoppervlakte in 2022 kan (m.n. voor adviesbureau's) aanleiding zijn voor extra bezwaarschriften en proceskosten.																		
Ontwikkelingen	De hoge proceskosten (no cure no pay' bureau's) zijn de voornaamste veroorzaker van negatieve resultaten voor BsGW. Gezocht wordt naar mogelijkheden om deze kosten zo veel mogelijk te beperken. Verder werkt BsGW aan een reorganisatie. Deze reorganisatie wordt volledig gefinancierd met aangetrokken middelen. De BsGW heeft ook het initiatief genomen om de voorbereiding op 2022, wanneer de woz-waarden gebaseerd dienen te worden op gebruiksoppervlakte, in goede banen te leiden. Hier zijn voor de gemeente extra kosten mee gemoeid.																		

WOZL, gevestigd te Heerlen			
Doel/maatschappelijk belang	Uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW): het voorzien in de werkgelegenheid, mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden.		
Partijen	De gemeenten Brunssum, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken is zowel lid van het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.		
Financieel belang	Tekorten van het werkvoorzieningschap worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Het rijksbudget voor de uitvoering van de WSW wordt 1 op 1 doorbetaald aan WOZL. Met ingang van het jaar 2015 is het WSW budget onderdeel van het ongedeelde Participatiebudget ter uitvoering van de Participatiewet. Voerendaal heeft in 2018 € 1.546.904 betaald. De totale kosten van de Gr bedroegen € 187.944.000.		
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18
	Eigen vermogen		1.302
	Vreemd Vermogen		10.426
	Financieel resultaat 2018		898
Activiteiten/prestaties/effecten	Het werkvoorzieningschap voorziet in de werkgelegenheid, mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma Sociaal domein van de begroting, specifiek het taakveld begeleide participatie.		
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling.		
Ontwikkelingen	De opdracht die de gemeenten hebben gegeven is zorgen voor duurzame plaatsingen op passend werk met een bijpassend rendement waardoor de tekortfinanciering voor gemeenten zoveel als mogelijk wordt beperkt. Hiertoe worden zoveel als mogelijk detachingsplekken (individueel als groep) bij reguliere werkgevers gerealiseerd. Voor de medewerkers die op beschut werk binnen de "eigen muren" van de uitvoeringsorganisaties zijn aangewezen wordt een veilige en passende werkomgeving gecreëerd en wordt de groep zoveel als mogelijk beperkt. De marktbenadering vindt plaats in volledige afstemming met het Werkgevers Servicepunt Parkstad (WSP). Daartoe is per 1 januari 2018 de GR WSP Parkstad opgericht. De focus is daarmee volledig gericht op detachering op de regionale arbeidsmarkt Oostelijk Zuid Limburg. De benadering richting de markt zal plaats vinden via de GR WSP Parkstad en in samenwerking met de sociale diensten van de 8 Parkstad gemeenten. Daarnaast wordt een kleine beschutte werkomgeving voor circa 300 medewerkers vorm gegeven.		

WSP Parkstad, gevestigd te Heerlen				
Doel/maatschappelijk belang	Het samenbrengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor burgers met een loonwaarde tussen 30-100% die behoren tot de doelgroep van de Wsw en Participatiewet.			
Partijen	De gemeenten Brunssum, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken en Voerendaal, Simpelveld en Heerlen.			
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken is zowel lid van het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Tekorten van het WSP worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voerendaal heeft in 2018 € 153.199 betaald. De totale kosten van de Gr bedroegen € 8.553.000.			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		0	1.185
	Vreemd Vermogen		0	9.620
Financieel resultaat 2018			1.185	
Activiteiten/prestaties/effecten	Het WSP is verantwoordelijk voor de zogenaamde uitstroom binnen het instroom- doorstroom-uitstroom-proces (IDU-proces) dat wordt uitgevoerd in een samenwerking tussen WSP Parkstad en de acht Parkstadgemeenten. De gemeente zijn verantwoordelijk voor de instroom- en doorstroomfase en het WSP Parkstad, is samen met de lokale banenmakelaars, verantwoordelijk voor de uitstroomfase.			
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling.			
Ontwikkelingen	-			

Kompas, gevestigd te Nuth				
Doel/maatschappelijk belang	Doel is het bieden van een vangnet voor mensen welke (tijdelijk) geen eigen inkomen (kunnen) verwerven en het actief begeleiden van deze mensen terug naar de arbeidsmarkt.			
Partijen	De gemeenten Nuth, Simpelveld en Voerendaal.			
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor sociale zaken is lid van het Dagelijks Bestuur, twee afgevaardigden uit de gemeenteraad zijn lid van het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedroegen € 10.798.352. De bijdrage van Voerendaal bedroeg € 3.053.644 te weten:			
	<ul style="list-style-type: none"> • Product Inkomen € 1.810.064 • Product Arbeidsparticipatie € 207.090 • Product Zorg € 246.445 • Product Bedrijfsvoering € 790.045 (o.b.v. van cliëntenaantal) 			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		200	200
	Vreemd Vermogen		1.594	994
Financieel resultaat 2018			507	
Activiteiten/prestaties/effecten	<p>Het vaststellen van al dan niet recht op inkomensondersteuning, trainen van werkzoekenden en toeleiden naar werk, zorgproducten (uitvoering bijzondere bijstand en gemeentelijk minimabeleid). Deze activiteiten staan in relatie tot het programma sociaal domein van de programmabegroting.</p> <p>Na de in 2013 doorgemaakte transitie van Kompas "van uitkeringsfabriek naar re-integratiebedrijf" staat alles in het teken van het ontwikkelen van klanten en toeleiden naar werk (en waar dit nog niet mogelijk is toeleiding naar participatie).</p>			
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. Het bieden van inkomensondersteuning en het minimabeleid zijn open einde regelingen.			
Ontwikkelingen	De gemeente Nuth vormt sinds 1 januari 2019 onderdeel van de gemeente Beekdaelen. Op dit moment is nog niet duidelijk of de gemeente Beekdaelen zal toetreden tot Kompas.			

Veiligheidsregio Zuid Limburg, gevestigd te Margraten				
Doel/maatschappelijk belang	Het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing binnen het werkgebied van de Veiligheidsregio Zuid Limburg.			
Partijen	De gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.			
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het Algemeen Veiligheidsbestuur.			
Financieel belang	De kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. In 2018 heeft Voerendaal € 580.069 bijgedragen. Er is geen overzicht van het totaal aan kosten van de GR voorhanden daar de Veiligheidsregio is opgebouwd uit diverse disciplines met ieder zijn eigen financiële gegevens. Onderstaand schema betreft uitsluitend de informatie van de Brandweer gezien deze het grootste aandeel binnen de GR heeft.			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		7.889	9.426
	Vreemd Vermogen		43.461	41.924
	Financieel resultaat 2018			1.052
Activiteiten/prestaties/effecten	Uitvoeren van de hierboven vermelde wettelijke taak. Deze activiteiten zijn gerelateerd aan het programma Veiligheid van de programmabegroting en zijn gericht op de veiligheid van bewoners, bedrijven en bezoekers.			
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.			
Ontwikkelingen	Met het opstellen van de begroting 2020 heeft de VRZL piketpalen geslagen over de ontwikkelingen op het gebied van brandweezorg en crisisbeheersing. De raad van Voerendaal heeft hierover een negatieve zienswijze afgegeven. Onder meer het verwaarden van preventie, het aanbieden van pluspakketten in de dienstverlening, het heroverwegen van vrijwillige inzet en/of huisvestingslocaties en het gebruik van nieuwe werkmethoden zijn hierbij aangedragen om in de toekomstige ontwikkeling van de VRZL mee te nemen. Verder zijn er nog ontwikkelingen binnen VRZL die mogelijk risicodragend zijn: onder andere op het gebied van huisvesting, WNRA en reservepositie zijn deze ontwikkelingen zichtbaar. Met de ontwikkeling van een nieuw risicoprofiel kan ook de start worden gemaakt met de vertaling naar de dekkingsplannen en de andere onderdelen van brandweezorg en crisisbeheersing.			

GGD, gevestigd te Heerlen																	
Doel/maatschappelijk belang	Zorgdragen voor de publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit WMO, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen en sociaal medische advisering.																
Partijen	De GGD Zuid Limburg is een Gemeenschappelijke Regeling die is ingesteld door 16 gemeenten in Zuid-Limburg.																
Bestuurlijk belang	De verantwoordelijke portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur en lid van de financiële commissie.																
Financieel belang	<p>De deelnemende gemeenten nemen op basis van het PKA-model verplichte en aanvullende producten af tegen vastgestelde tarieven. De totale kosten van de GR bedroegen voor 2018 € 48.824.599 op Zuid- Limburgs niveau.</p> <p>Voor Voerendaal bedroeg de bijdrage € 294.288 te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Collectieve preventie € 101.844 • Veilig Thuis € 86.885 • Jeugdgezondheidszorg (WPG) € 102.801 • Toezicht Wmo € 2.758 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële info</th> <th>x1.000</th> <th>Per 1/1/18</th> <th>Per 31/12/18</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td></td> <td>3.561</td> <td>2.806</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td></td> <td>22.791</td> <td>26.651</td> </tr> <tr> <td>Financieel resultaat 2018</td> <td></td> <td></td> <td>-558</td> </tr> </tbody> </table>	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18	Eigen vermogen		3.561	2.806	Vreemd Vermogen		22.791	26.651	Financieel resultaat 2018			-558
Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18														
Eigen vermogen		3.561	2.806														
Vreemd Vermogen		22.791	26.651														
Financieel resultaat 2018			-558														
Activiteiten/prestaties/effecten	Het uitvoeren van de collectieve preventie (de wettelijke WCPV-taken), met extra aandacht voor gezondheidsrisico's voor de mens in de fysieke en sociale omgeving. De activiteiten van de GGD staan in relatie tot het programma Volksgezondheid en milieu van de programmabegroting; specifiek het beleidsveld 'Regionaal gezondheidsbeleid.																
Risico's en kansen	Door de deelnemende gemeenten is gekozen om geen weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. Mogelijke verliesbijdragen worden naar rato van het inwoneraantal door de gemeenten gedragen. Vanaf 2020 gaat de GGD de taken van de Jeugdgezondheidszorg van 0 tot 18 jarigen (zeer waarschijnlijk) uitvoeren. Doordat tot 2020 elke gemeente individueel budgetafspraken en dienstverleningsafspraken hebben gemaakt met de jeugdgezondheidszorgaanbieders 0 – 4 jarigen, is bij harmonisatie van deze afspraken binnen de GR GGD Zuid-Limburg het mogelijk dat herverdelingseffecten per individuele gemeente ontstaan.																
Ontwikkelingen	In het regionaal gezondheidsbeleid is vastgelegd dat het doel is om een trendbreuk te realiseren en daarmee de levensverwachting in Zuid-Limburg te brengen naar het Nederlands gemiddelde en hierbij in de periode 2016-2025 zichtbaar in te lopen op bestaande achterstanden in levensverwachting en in te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid. Via de beleidslijnen gezonde jeugd, de gezonde wijk en kwetsbare personen wordt invulling aan het beleid gegeven. De GGD is een belangrijke partner in de realisatie van het gezondheidsbeleid. Voor de beleidsperiode 2016 t/m 2019 is door de deelnemende gemeenten gekozen voor een groeiscenario, waarin de GGD geïntegreerd wordt als partner binnen het totale sociale domein. De mate van groei is afhankelijk van de gezamenlijke behoefte en wordt gedurende de beleidsperiode nader ingevuld.																

Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen				
Doel/maatschappelijk belang	Het doelmatig, milieuhygiënisch verantwoord en marktconform (doen) inzamelen en verwerken van afvalstoffen (basispakket), het reinigen van de openbare ruimten en de daarmee samenhangende taken alsmede het bestrijden van gladheid (pluspakket).			
Partijen	De gemeenten Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals, Voerendaal.			
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur zijn alle gemeenten vertegenwoordigd door een collegelid. De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Voor alle taken uitbesteed bij Rd4 worden de kosten op basis van prijzen per ton afval bij de deelnemende gemeenten in rekening gebracht.			
	In 2018 bedroegen de lasten voor de inzameling van huishoudelijk afval voor Voerendaal € 858.723. De lasten worden doorberekend in de tarieven van de afvalstoffenheffing. De totale kosten van de GR bedroegen € 30.300.389. De totale kosten van Rd4 worden per product en per gemeente toegerekend. Toerekening vindt plaats door per afvalstroom hoeveelheden, logistieke uren en gebruikmaking van inzameldiensten naar de afzonderlijke gemeenten toe te kennen.			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		2.502	2.750
	Vreemd Vermogen		28.388	40.622
Financieel resultaat 2018			637	
Activiteiten/prestaties/effecten	De basisactiviteiten zijn het verwijderen van de huishoudelijke afvalstromen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (o.a. servicepunt). Daarnaast neemt Voerendaal de volgende activiteiten af uit het pluspakket: straatreiniging, huisuitzettingen en de coördinatie van de afzet van afvalstromen.			
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.			
Ontwikkelingen	Momenteel vindt invoering fase 2 van het regionale Afvalinzamelplan plaats met als doel om de het scheidingspercentage te verhogen naar 75% en de hoeveelheid restafval te verminderen naar 100 kg. per inwoner in het jaar 2020. Onzekerheid bestaat nog omtrent de toetreding van de nieuwe gemeente Beekdaalen.			

RUD Zuid Limburg, gevestigd te Maastricht				
Doel/maatschappelijk belang	Ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht.			
Partijen	Alle Zuid-Limburgse gemeentes + Provincie Limburg.			
Bestuurlijk belang	Het openbaar lichaam heeft een algemeen bestuur. De colleges van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten wijzen uit hun midden een lid van het algemeen bestuur aan. Voor Voerendaal is de burgemeester lid van het algemeen bestuur.			
Financieel belang	Deelnemers dragen bij aan de kosten van het goed functioneren van het openbaar lichaam en het uitvoeren van de hem opgedragen taken op basis van de feitelijke afname van taken. De totale kosten van de GR bedroegen € 9.659.377. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. In 2018 bedroegen de lasten voor Voerendaal € 75.875.			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		2.157	1.633
	Vreemd Vermogen		1.207	4.168
	Financieel resultaat 2018			491
Activiteiten/prestaties/effecten	De gemeente Voerendaal heeft naast de basistaken, zijnde de gemeentelijk overstijgende bedrijven en keten-gerelateerde milieutaken, ook aanvullende milieutaken overgedragen.			
Risico's en kansen	Veranderingen van wetgeving, waardoor meer of minder taken door de RUD moeten worden uitgevoerd, zal leiden tot een verandering in de bijdrage. Eventuele nadelige exploitatieresultaten worden door de deelnemers gedragen.			
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2018 zijn alle gedetacheerde medewerkers vanuit de deelnemers in dienst getreden bij de RUD Zuid-Limburg. In 2019 hoopt de RUD de nieuwe VTH applicatie in gebruik te kunnen nemen.			

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf				
Doel/maatschappelijk belang	Het Gegevenshuis draagt o.a. zorg voor de uitvoering van wettelijke taken van de basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Kadaster (BRK) en de Wet Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB).			
Partijen	Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals (per 1 januari 2019), Voerendaal en het Waterschap Limburg.			
Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder bedrijfsvoering.			
Financieel belang	In 2018 heeft Voerendaal € 147.682 bijgedragen. De totale kosten van de GR bedroegen € 2.780.660.			
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18
	Eigen vermogen		339	345
	Vreemd Vermogen		774	610
	Financieel resultaat 2018			96
Activiteiten/prestaties/effecten	Het Gegevenshuis draagt o.a. zorg voor de uitvoering van wettelijke taken van de basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Kadaster (BRK) en de Wet Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) en beheert de gisviewer en het beeldmateriaal.			
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Uitbreiding van het aantal deelnemers zal resulteren in structureel lagere exploitatiebijdrage.			
Ontwikkelingen	De strategische agenda van Het Gegevenshuis kent twee pijlers: groei en innovatie. Groei om voldoende robuust te worden en de maximale voordelen van schaalgrootte te genereren en voor het behoud van regionale werkgelegenheid. Innovatie om met slimme producten en diensten een extra dimensie en efficiëncyslag te kunnen geven aan beleid, uitvoering en dienstverlening. Het Gegevenshuis speelt een belangrijke rol in de omschakeling van de bepaling van de waarde van inhoud naar gebruiksoppervlakte.			

Parkstad IT, gevestigd te Heerlen																	
Doel/maatschappelijk belang	<p>Doel van de samenwerking is om continuïteit en kwaliteit van de ICT dienstverlening te kunnen waarborgen en te versterken. De ICT samenwerking is ook een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van ambities op het terrein van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en andere belanghebbenden. Parkstad IT realiseert de doelstellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bieden van continuïteit, bedrijfszekerheid en innovatiekracht door beperking van organisatorische kwetsbaarheid; • verhogen van de kwaliteit van processen, waardoor de gemeenten beter kunnen functioneren; • verhogen van de professionaliteit en deskundigheid van medewerkers; • efficiënter inzetten van de beschikbare arbeidskracht; • realiseren van besparingen door schaalvoordelen en gezamenlijke inkoop; • In de vervolgfases: het beter ondersteunen van de noodzakelijke kwaliteitsimpulsen op het terrein van dienstverlening. 																
Partijen	De Gemeenschappelijke regeling is opgericht op 1 januari 2014 door de gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken, Voerendaal en de brandweer Zuid-Limburg. Het Gegevenshuis is aspirant deelnemer.																
Bestuurlijk belang	Parkstad IT is een publiekrechtelijk samenwerkingsverband van gemeenten en instellingen die gemeentelijke taken uitvoert op het gebied van ICT dienstverlening. De formeel juridische basis voor deelname aan Parkstad IT is een Gemeenschappelijke Regeling, zonder openbaar lichaam en zonder gemeenschappelijk orgaan, tussen de deelnemer en de gemeente Heerlen. Dit is een zogenaamde lichte GR, ook wel centrumgemeente constructie genoemd. De deelnemers worden vertegenwoordigd door de deelnemersraad bestaande uit de afdelingshoofden bedrijfsvoering.																
Financieel belang	<p>In 2018 is aan Parkstad IT een bijdrage van € 223.787 betaald. De totale kosten van de GR bedroegen € 9.603.201.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële info</th> <th>x1.000</th> <th>Per 1/1/18</th> <th>Per 31/12/18</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td></td> <td>Geen balans</td> <td>Geen balans</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td></td> <td>Geen balans</td> <td>Geen balans</td> </tr> <tr> <td>Financieel resultaat 2018</td> <td></td> <td></td> <td>104.503</td> </tr> </tbody> </table>	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18	Eigen vermogen		Geen balans	Geen balans	Vreemd Vermogen		Geen balans	Geen balans	Financieel resultaat 2018			104.503
Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18														
Eigen vermogen		Geen balans	Geen balans														
Vreemd Vermogen		Geen balans	Geen balans														
Financieel resultaat 2018			104.503														
Activiteiten/prestaties/effecten	Deze regeling heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende partijen te behartigen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.																
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.																
Ontwikkelingen	Op bedrijfsvoering gebied richten we ons op de doorontwikkeling naar een adequate dienstverlening waarin alle stakeholders vertrouwen hebben. Ook dient er een doorontwikkeling plaats te vinden m.b.t. de informatievoorziening vanuit Parkstad-IT: denk aan het opzetten en integreren van producten vanuit de P&C cyclus, verantwoordingsrapportages, verbeteraanpak om de basis op orde krijgen. Deze acties lopen ook in 2019 nog.																

Omnibuzz, gevestigd te Geleen																			
Doel/maatschappelijk belang	<p>Het doel is het bieden van een kwalitatief hoogstaande, effectieve en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg. Ontschotting, bundeling van vervoerscapaciteit en een gezamenlijke uitvoering van vervoer is hiervoor noodzakelijk. Daarom is een flexibele en toekomstbestendige organisatie van het doelgroepenvervoer nodig die door gemeenten direct aangestuurd kan worden. Door samenwerking zijn synergievoordelen te behalen, en kunnen de systeemkenmerken van vervoer (de kenmerken van de vervoersmiddelen, planning, eisen materieel, telefoonnummer en klantenservice) overal gelijk zijn. Dit bevordert de kwaliteit. De door de deelnemende gemeenten vastgestelde visies en planaanpak doelgroepenvervoer hebben geresulteerd in een samenwerking in de vorm van een gemeenschappelijke regeling Omnibuzz (regiemodel met een mobiliteitscentrale waarbij ritaanname en -planning los worden gekoppeld van de rituitvoering). Hierdoor hebben gemeenten veel meer zeggenschap over het vervoer en kunnen zij het vervoer beter aansturen. Daardoor kan er flexibel worden gereageerd op (tussentijdse) veranderingen in het vervoer.</p>																		
Partijen	Alle Limburgse gemeenten behalve Mook.																		
Bestuurlijk belang	De verantwoordelijk portefeuillehouder is namens de gemeente Voerendaal afgevaardigd als lid van het algemeen bestuur van Omnibuzz.																		
Financieel belang	<p>De totale kosten van de GR bedroegen € 22.958.477. In 2018 is aan Omnibuzz een bijdrage betaald van € 185.509, onderverdeeld in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vervoerskosten € 135.240 • regie en planning € 16.821 • bedrijfsvoering € 33.448 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële info</th> <th>x1.000</th> <th>Per 1/1/18</th> <th>Per 31/12/18</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td></td> <td>2.005</td> <td>1.483</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td></td> <td>1.139</td> <td>2.861</td> </tr> <tr> <td>Financieel resultaat 2018</td> <td></td> <td></td> <td>179</td> </tr> </tbody> </table>			Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18	Eigen vermogen		2.005	1.483	Vreemd Vermogen		1.139	2.861	Financieel resultaat 2018			179
Financiële info	x1.000	Per 1/1/18	Per 31/12/18																
Eigen vermogen		2.005	1.483																
Vreemd Vermogen		1.139	2.861																
Financieel resultaat 2018			179																
Activiteiten/prestaties/effecten	Regiotaxi, dagbestedingsvervoer (wmo en jeugd).																		
Risico's en kansen	<p>Kansen: Het realiseren van gezamenlijke uitvoering van vervoer met ontschotting en een bundeling van vervoerscapaciteit creëert kansen om te komen tot een kwalitatief hoogstaand, effectief en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg.</p> <p>Risico's: Onzekere factor is de aanbesteding die Omnibuzz in 2019 heeft uitgeschreven. De uitkomsten daarvan zijn bij het schrijven van dit stuk nog niet bekend.</p>																		
Ontwikkelingen	<p>Omnibuzz is een nog jonge organisatie die bezig is met het verder inrichten van de eigen organisatie volgens een groei-model. De voorziene instroom van andere vervoersvormen is voorlopig uitgesteld. In 2019 loopt de aanbesteding van het WMO-vervoer voor de jaren 2020-2024 met een mogelijke verlenging van nog eens drie jaar. Deze relatief lange periode is bewust gekozen om investeringen in duurzame vervoersmiddelen door taxibedrijven mogelijk te maken. De aanbesteding is zowel binnen als buiten de vervoerssector positief ontvangen.</p>																		

11.2 Deelnemingen

IBA Parkstad BV, gevestigd te Heerlen	
Doel/maatschappelijk belang	Invulling te geven aan de transformatie-/herstructureringsopgaven van Parkstad Limburg via de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2020/2021.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld en Voerendaal plus de provincie Limburg.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder herstructurering is lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Voerendaal participeert voor € 374 in het totale aandelenkapitaal (€ 20.000) van de BV. Voor de looptijd van de BV dragen partijen € 45 mln. bij: de bijdrage van Voerendaal is maximaal € 841.340 over de looptijd van IBA (9 jaar). In 2018 heeft Voerendaal € 119.680 bijgedragen.
Activiteiten/prestaties/effecten	<p>Het IBA-bureau heeft de volgende kerntaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organiseert de Open Oproep voor IBA-projecten en activeert projectdragers en allianties om mee te doen; • kwalificeert en selecteert projecten voor mogelijke financiële ondersteuning waarbij de regels ter uitsluiting van staatssteun worden gerespecteerd; • faciliteert, stimuleert en versterkt richtinggevende en voorbeeldstellende projecten voor de transformatie van Parkstad. De IBA-organisatie is niet de projectuitvoerder; • organiseert de communicatie rondom IBA Parkstad; • investeert in de kwaliteit van innovatieve en spraakmakende IBA-projecten; • verwerft financiële middelen uit subsidies en sponsoring; • organiseert ondersteunende activiteiten facilitering van de uitvoering van IBA-projecten. <p>IBA fungeert hierbij primair als kwaliteitsmachine voor de verbetering van initiatieven. De eerste open oproep van IBA Parkstad heeft gelopen tot en met 15 december 2014. In deze oproep zijn bijna 300 project-ideeën ingediend, die door de curator-directeur en het Q-team gewaardeerd. Deze project-ideeën doorlopen momenteel het ondersteunings- en kwalificatieproces. Eind 2018 waren 50 projecten onderdeel van het IBA Uitvoeringsprogramma.</p>
Risico's en kansen	<p>Doordat in het verleden reeds afschrijving van het aandelenpakket heeft plaats gevonden, is het risico nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering. Belangrijkste risico is dat er onvoldoende kwalitatief hoogwaardige projecten worden gerealiseerd door (consortia van) burgers, bedrijven, maatschappelijke organisatie en overheden.</p> <p>Inhoudelijk, juridische projectrisico's worden niet aangegaan. Risico is wel dat in projecten geïnvesteerde middelen niet tot het gewenste succes of de realisatie van doelstellingen leidt.</p>
Ontwikkelingen	-

NV Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen	
Doel/maatschappelijk belang	De vennootschap heeft als doel het tot stand brengen van een doelmatige, milieuhygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling van bedrijfsafval. Daarnaast houdt de vennootschap zich bezig met vegen van wegen en bedrijfsterreinen en inspectie hallen en rioolreiniging en gladheidsbestrijding.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 1.188 aandelen van € 4,54 per aandeel (totaal € 5.391 boekwaarde). In 2018 is een dividend uitgekeerd van € 9.118.
Activiteiten/prestaties/effecten	Inzamelen van huishoudelijk afval. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (servicepunt). Daarnaast bestaan er nog diverse plusactiviteiten, zoals het runnen van het kringloopcentrum. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma "Volksgezondheid en Milieu" van de programma-begroting; specifiek het taakveld 'afval', en zijn onder meer gericht op het verminderen van de belasting op het milieu.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Bij uittreden of wijziging takenpakket dient door de gemeente een schadeloosstelling plaats te vinden. Bij tegenvallende bedrijfsresultaten kan het dividend onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	Rd4 blijft investeren in een duurzame bedrijfsvoering. Deze intensivering van de vergroening van de bedrijfsvoering wordt actief uitgedragen bij de acquisitie en klantbenadering. Momenteel is de markt in beweging, niet in het minst door een gebrek aan recyclecapaciteit in Europa.

CSV Amsterdam BV (Claim Staat Vennootschap), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Electriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV, Vordering op Enexcis BV, gevestigd te 's Hertogenbosch
Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn van deze BV's.
Een uitgebreide toelichting is terug te vinden in de jaarrekening 2018, pagina's 149 t.e.m. 155.

NV Enexis, gevestigd te Rosmalen														
Doel/maatschappelijk belang	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. <p>De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en samenleving.</p>													
Partijen	Tal van gemeenten; Voerendaal is aangesloten bij VEGAL (Vereniging Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding).													
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.													
Financieel belang	<p>Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 263.250 (263.250 aandelen van nominaal groot € 1,00). De boekwaarde van de aandelen is € 263.250. De gemeente ontvangt jaarlijks naar rato van het aantal aandelen een dividend. In 2018 is € 182.028 aan dividend ontvangen over 2017. Daarnaast is een inconveniëntentoeslag ontvangen (voor Voerendaal € 33.401).</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële info</th> <th>Per 1/1/18</th> <th>Per 31/12/18</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>3.808 mln</td> <td>3.912 mln</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td>3.860 mln</td> <td>3.756 mln</td> </tr> <tr> <td>Financieel resultaat 2018</td> <td></td> <td>319 mln</td> </tr> </tbody> </table>		Financiële info	Per 1/1/18	Per 31/12/18	Eigen vermogen	3.808 mln	3.912 mln	Vreemd Vermogen	3.860 mln	3.756 mln	Financieel resultaat 2018		319 mln
Financiële info	Per 1/1/18	Per 31/12/18												
Eigen vermogen	3.808 mln	3.912 mln												
Vreemd Vermogen	3.860 mln	3.756 mln												
Financieel resultaat 2018		319 mln												
Activiteiten/prestaties/effecten	<p>Activiteiten op de gebieden van energievoorziening, communicatiesystemen en -diensten, zorg voor een schoon en gezond milieu en voorzieningen of diensten die met het vorenstaande samenhangen of daaraan verwant zijn. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma "Bestuur en ondersteuning" van de programmabegroting; specifiek het taakveld 'treasury'.</p>													

Risico's en kansen	<p>Het nominaal aandelenkapitaal van de vennootschap bedraagt € 149.682.196. Voerendaal bezit 0,17% hiervan met een nominale waarde van € 263.250. Daarmee zijn op grond van de wet (art. 2:81 BW) de verplichtingen en de aansprakelijkheid jegens Enexis Holding N.V. beperkt tot dit bedrag.</p> <p>Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.</p>
Ontwikkelingen	<p>Enexis werkt aan versterking van de infrastructuur om zich voor te bereiden op een snelle toename van duurzaam opgewekte energie en de stijgende vraag naar elektriciteit. Daarbij loopt Enexis inmiddels op diverse plekken in het land tegen een tekort aan netcapaciteit aan om zonneparken op het net aan te kunnen sluiten. Tevens wordt aanpassing van regelgeving noodzakelijk geacht om het netwerk effectiever te maken. Veiligheid voor burgers en medewerkers wordt gezien als belangrijkste waarde.</p>

Bodemzorg Limburg BV, gevestigd te Maastricht-Airport	
Doel/maatschappelijk belang	Bodemzorg Limburg beheert in opdracht van haar aandeelhouders de gesloten stortplaatsen in Limburg, ter bescherming van het milieu (waaronder grondwater) en ter voorkoming van negatieve gevolgen van bodemverontreiniging voor toekomstige generaties. Er zijn géén commerciële doeleinden.
Partijen	De gemeenten Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden- Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Mook en Middelaar, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 340 aandelen van € 0,45 per aandeel (totaal € 153 boekwaarde); er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het beheren van 9 gesloten stortplaatsen in Limburg. Dat beheer omvat onder andere het opsporen, analyseren en managen van milieurisico's van stortplaatsen en andere verontreinigde locaties.
Risico's en kansen	Het risico is nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de BV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering mede omdat de bedrijfsactiviteiten voornamelijk bestaan uit nazorg.
Ontwikkelingen	-

WML NV, gevestigd te Maastricht			
Doel/maatschappelijk belang	Het voorzien van de gehele Limburgse bevolking van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater, tegen een zo laag mogelijke prijs.		
Partijen	Alle Limburgse gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. De gemeente is houder van 4 aandelen van € 4.538 nominaal per aandeel (totaal € 18.152). Er wordt geen dividend uitgekeerd.		
	Financiële info	x1.000	Per 1/1/18
	Eigen vermogen		203.000
	Vreemd Vermogen		377.000
	Financieel resultaat 2018		
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van de drinkwaterproductie, drinkwater-distributie en het geven van voorlichting op het gebied van drinkwater. Deze activiteiten staan in relatie tot programma "Volksgezondheid en Milieu", specifiek het taakveld 'riolering'. De activiteiten richten zich op het onderhouden, in stand houden en verbeteren van de drinkwatervoorziening.		
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Verder risico tot het betalen van extra bijdragen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV.		
Ontwikkelingen	-		

NV BNG Limburg, gevestigd te 's Gravenhage			
Doel/maatschappelijk belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.		
Partijen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut (publieke sector).		
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang	De gemeente is houder van 11.232 aandelen van € 2,50 per aandeel (totaal € 28.078 = boekwaarde). In 2018 is een dividend uitgekeerd van € 18.417.		
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van kredietverlening, beleggingen, advisering, betalingsverkeer en e-banking, gebiedsontwikkeling en vastgoed-ontwikkeling voor en in samenwerking met overheidspartijen. Deze activiteiten staan in relatie tot programma bestuur en dienstverlening van de programmabegroting; specifiek het beleidsveld 'financiering'.		
Risico's en kansen	Tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV hebben een negatief effect op de jaarlijks te ontvangen dividenduitkering. Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap.		
Ontwikkelingen	-		